

סודי ביותר

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבה י"ז/של"ו של הממשלה
ג' בטבת תשל"ו - 7.12.75
(בשעה 16:00)

נכחו השרים: י. רבין - יו"ר, א. אוזן, י. אלון, י. בורג,
ח. בר-לב, מ. ברעם, י. גלילי, ש. הלל, ז. המר,
א. ידלין, ג. יעקבי, א. עופר, ש. פרס, ח.י. צדוק,
י. רבינוביץ, ש. רוזן, י. רפאל, ו. שם-טוב

נעדרו השרים: ג. האוזנר (בחו"ל), מ. קול (בחו"ל)

רב-אלוף מ. גור	- ראש המטה הכללי של צה"ל (בסעיף 260)
ג. אבנר	- מזכיר הממשלה
ח. בראון	- לשכת שד החוץ
א. ברק	- היועץ המשפטי לממשלה
סא"ל ד. כץ	- לשכת הרמטכ"ל (בסעיף 260)
א. מורחי	- לשכת ראש הממשלה
תא"ל א. פורן	- מזכיר צבאי לראש הממשלה
סא"ל א. תהלה	- לשכת שד הבטחון

סדר היום:	260. הפצצת בסיסי המטבחים בלבנון
	261. ענינים מדיניים
	262. ש א ל ה
	263. ההתקמות בסבסטיה
	264. נסיעות שרים
	265. מכירת נשק

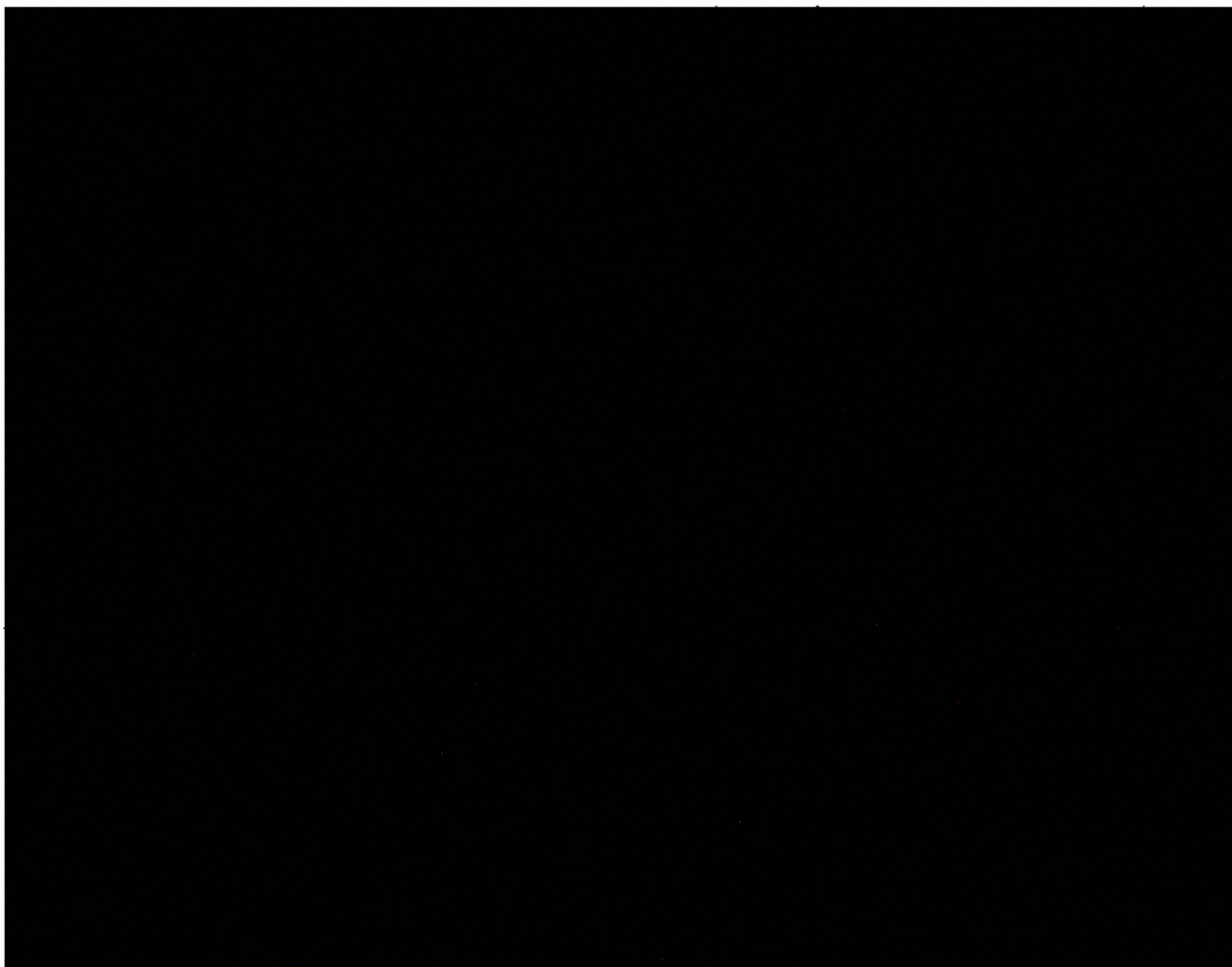








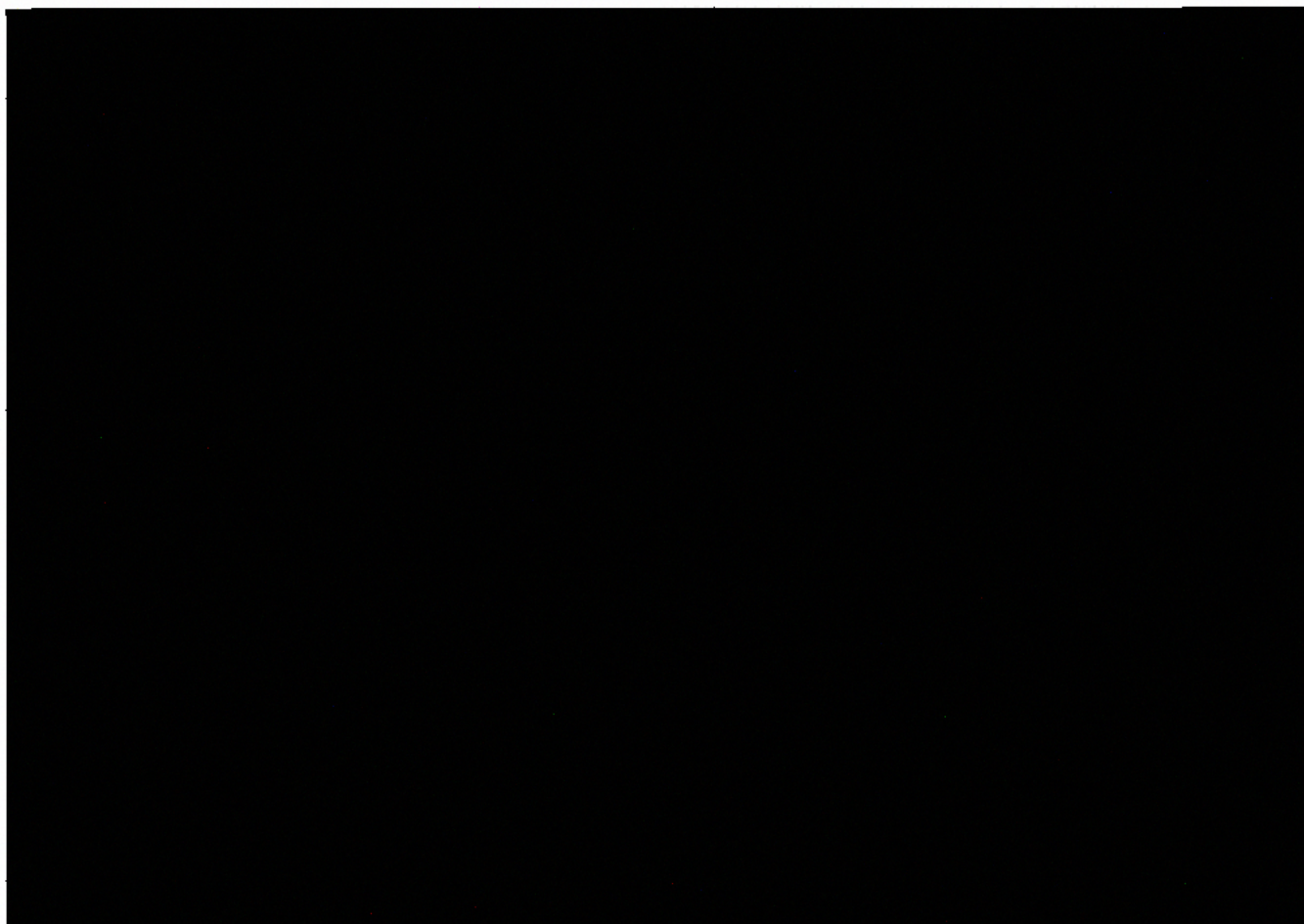




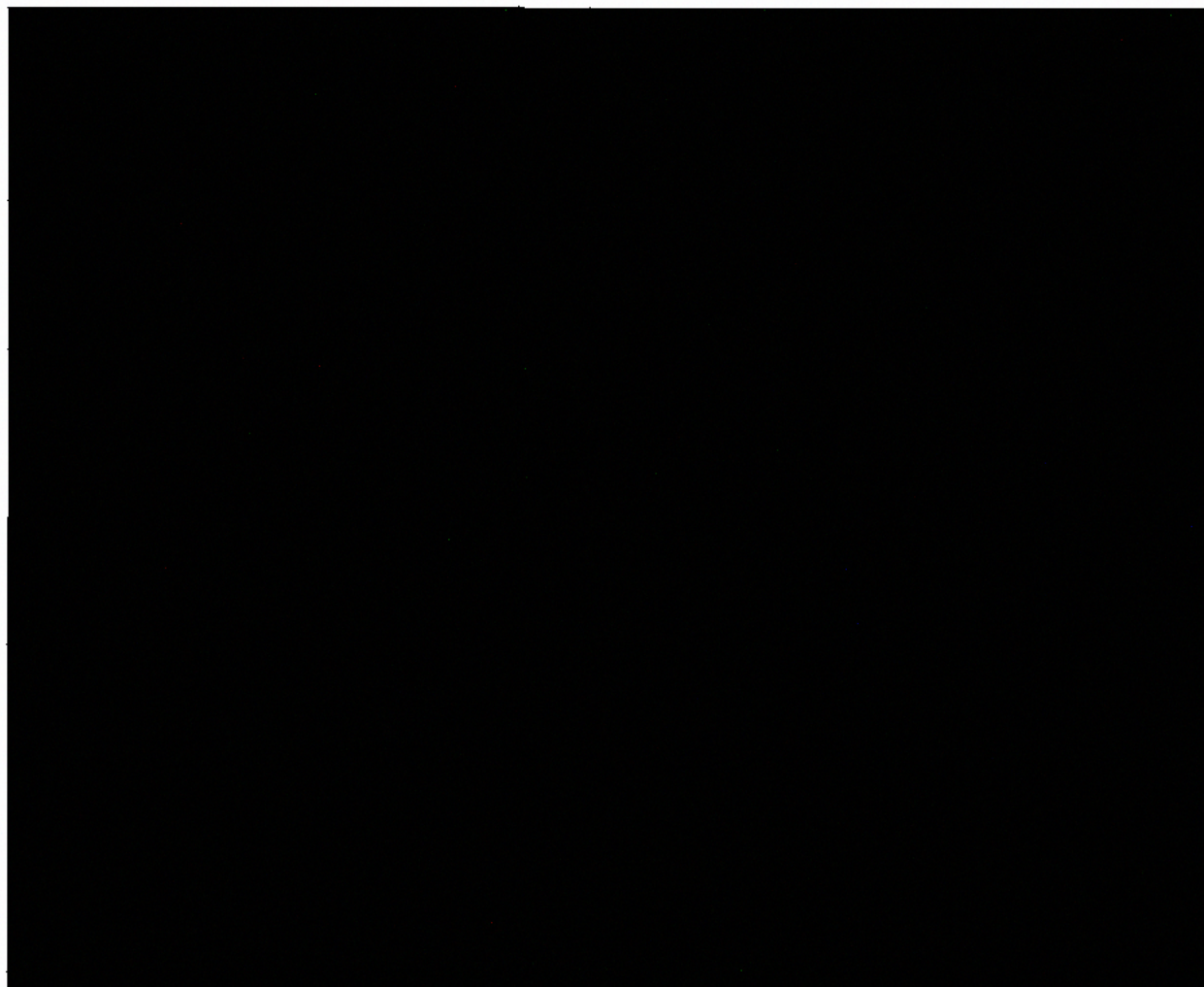










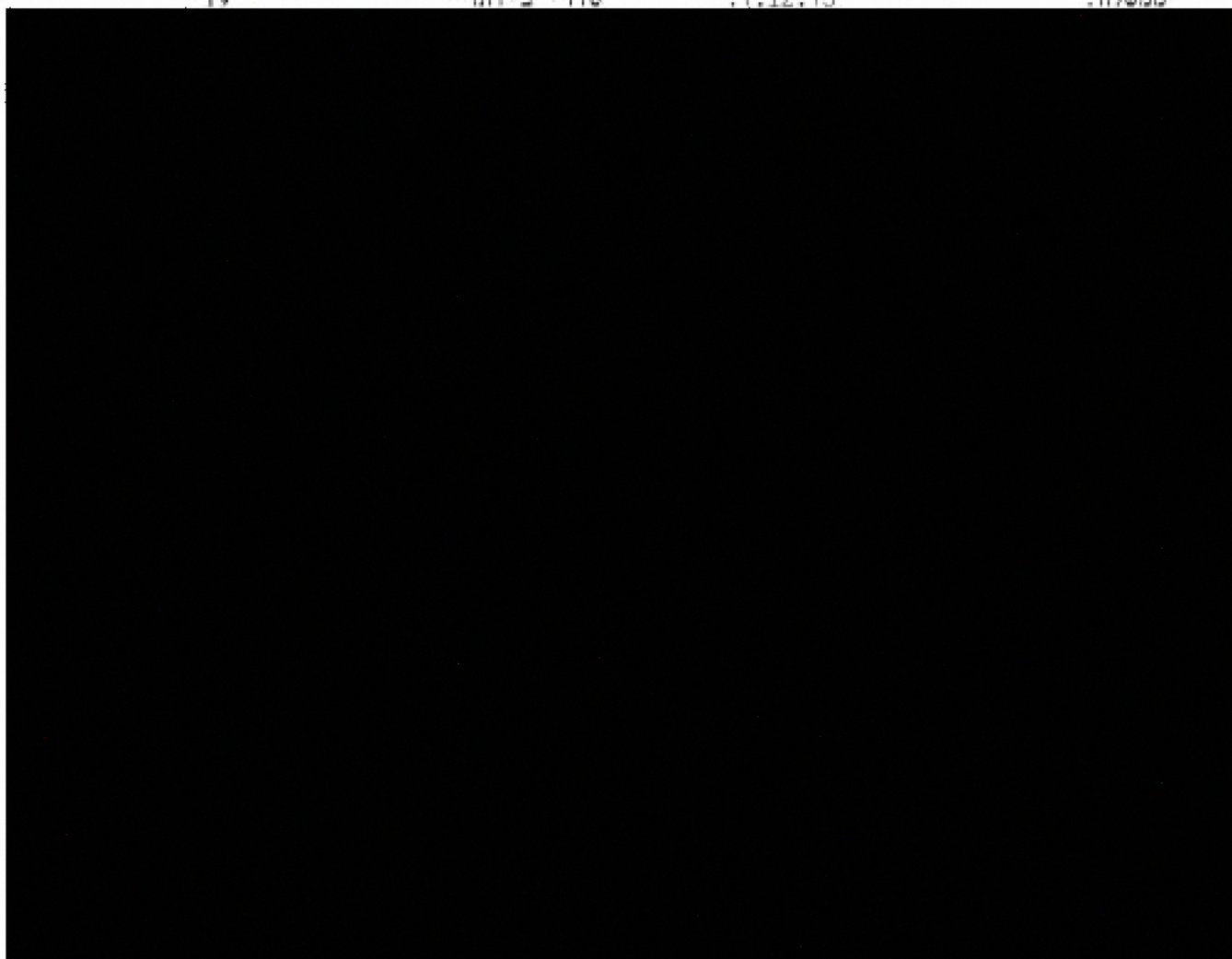


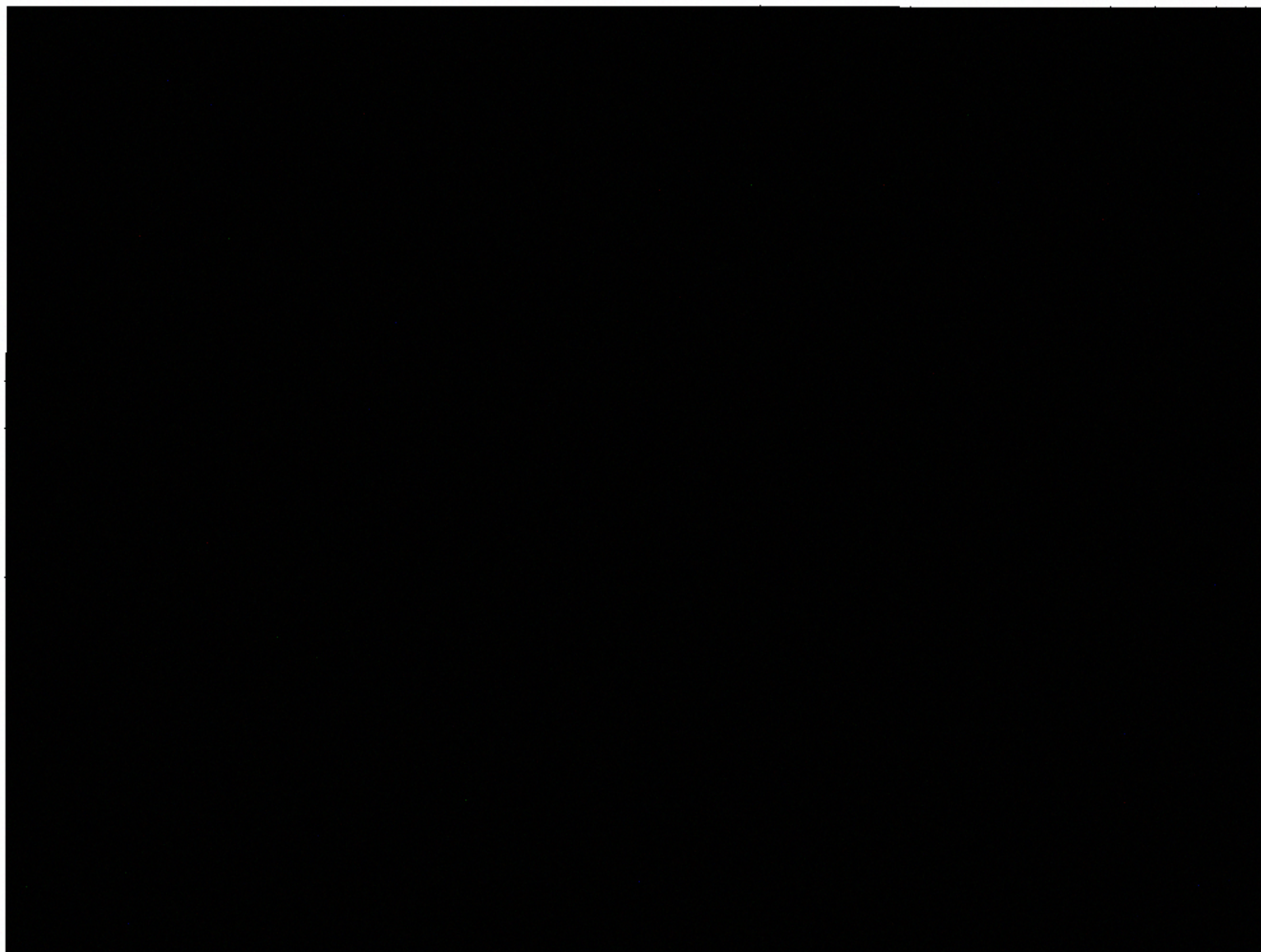






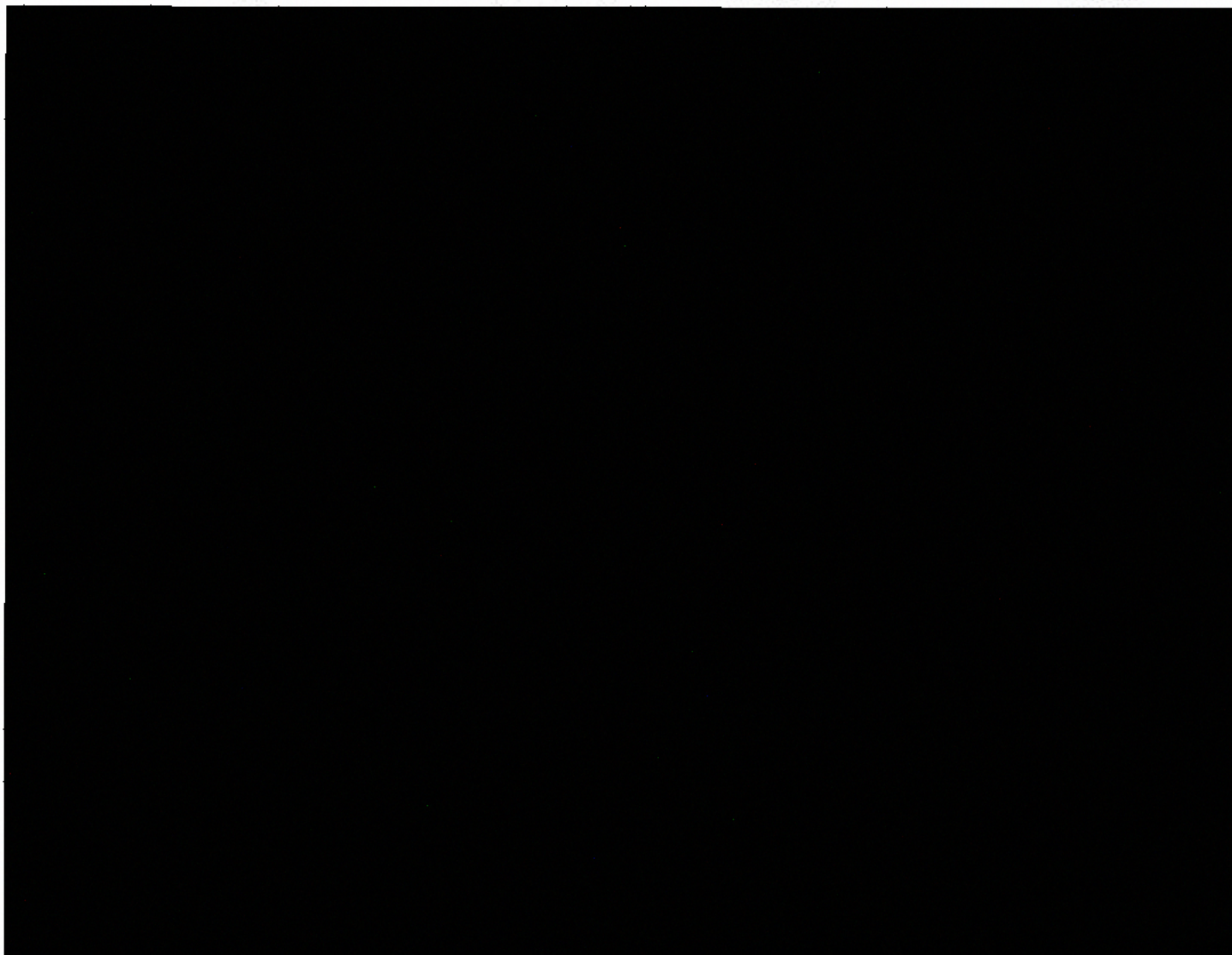


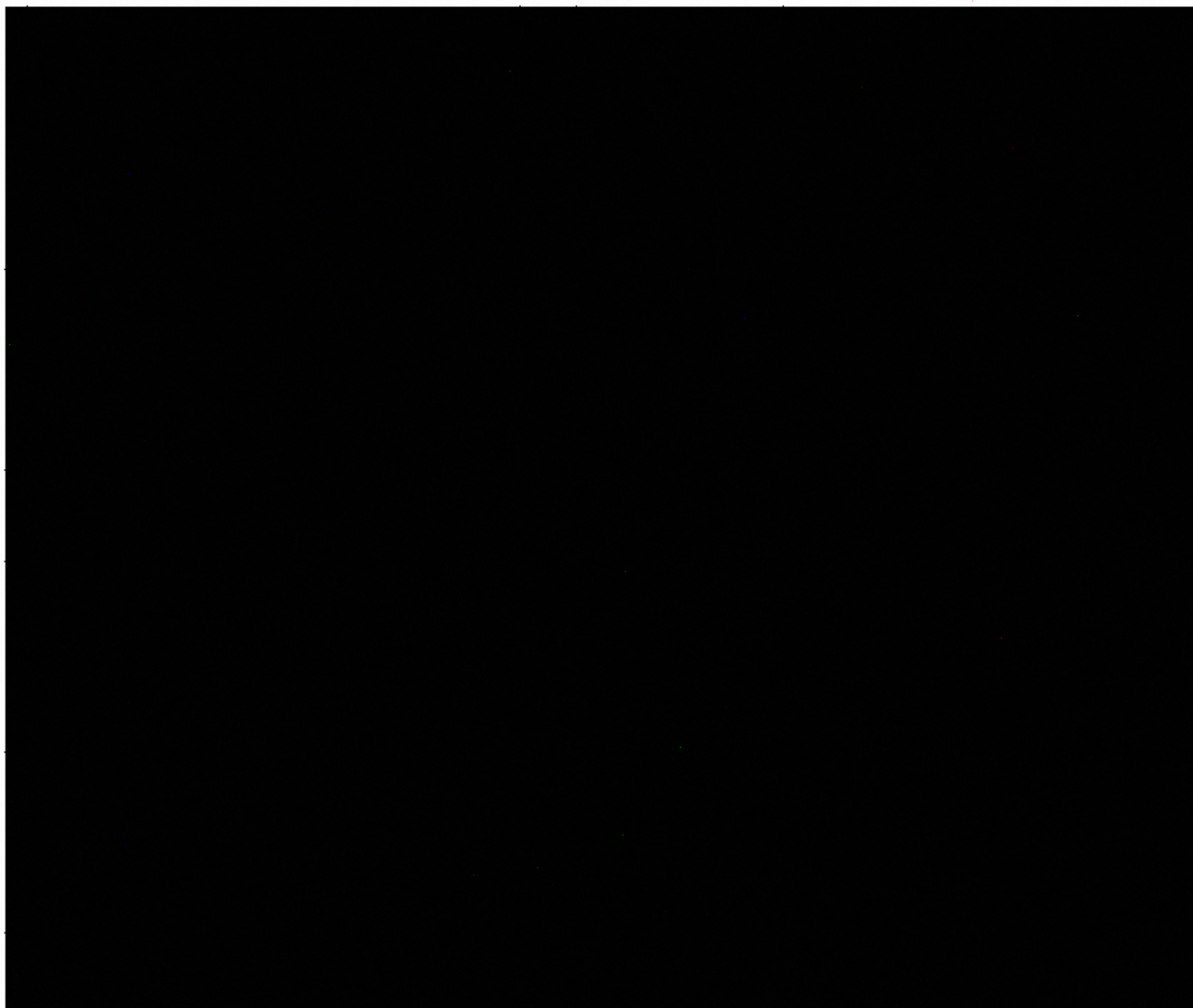






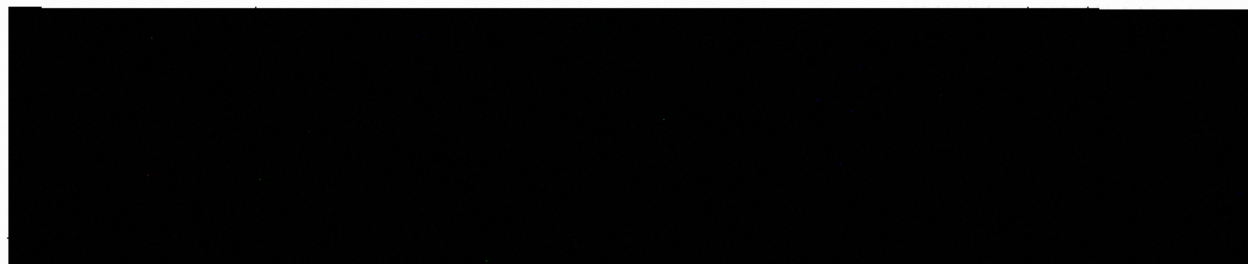










ענינים מדיניים

261.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

ובכן, לפני שאני אתחיל בדיווח, אני מציע לממשלה, לראש הממשלה..

ראש הממשלה י. רבין:

אני רק רוצה להזכיר שוב פעם, כי כל הדיון עד כה היה במסגרת ועדת השדים לעניני בטחון, ואני מאד מבקש הפעם לנהוג בהתאם.

שר השיכון א. עופר:

על זה יש צנזורה. לא?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

על זה יש.

עכשיו, אני מציע לראש הממשלה ולממשלה כולה, שבקרוב, לא יאוחר מיום א' הבא, תקיים הממשלה דיון מדיני. אולי זה יהיה דיון מדיני תקופתי, בכל-אופן, לא דיון מצומצם על סעיף אחד, אלא דיון שיסחמך על הערכת מצב, סקירת מצב, ולאחר-מכן, חילופי דעות לגופם של דברים. לדעתי, התנאים הבשילו לכך ולא צריך לדחות זאת יותר מראשית ינואר.

שנית, היו לנו ויכוחים נוספים עם ממשלת ארצות-הברית לגבי אופן הצבעתה במועצת-הבטחון. הדבר נעשה גם באמצעות נציגויותינו בווינגטון וגם באמצעות שגריר ארצות-הברית בישראל. שגריר ארצות-הברית בישראל מבקש להביא את דעתו של המזכיר, ובהקשר אחד אפילו של הנשיא, שהם אינם גורסים שהביקורת נגדם היתה מוצדקת, וסה"כ, הם נאבקו נגד כל הסעיפים שהסורים בעזרת הסובייטים העלו, ובשלב מסוימים, הם אף איימו בוטו כדי למנוע קבלת סעיפים אופרטיביים אשר יכולים לפגוע בנו, כמו הזמנת אש"פ למועצת הבטחון והחלטת העצרת. הם הסתייגו באופן מוחלט מהזמנת אש"פ, ואילו היתה להם אפשרות פורמלית להטיל וטו על סעיף נוהלי המאפשר הזמנת נציג ארגון כל שהוא להופיע בפני מועצת הבטחון. הם היו עושים זאת. וכי הם מתחייבים בזה שלא יתנו את ידם לשום החלטה המאפשרת לאש"פ לקיים איזו שהיא פעילות מדינית-אופרטיבית. והם חזרו והדגישו, שלא רק שהם התנגדו להכנסת שינויים בהחלטות 242 ו-338, אלא שעל-ידי הודעת נציגם המוסמך במועצת הבטחון הם הדגישו שלדעתם אלה הן ההחלטות הרלבנטיות המחייבות והם לא יסכימו לשחק פעולה עם החלטות שהסונה משתי ההחלטות הללו ואשר תנסונה, באמצעות כל ההחלטות הרלבנטיות של האו"ם להכניס החלטות החורגות משתי ההחלטות האלה. התשובה שלי היתה חד-משמעית: "אני מצטער מאד. אינני חוזר בי מהביקורת (וזה גם דעת הממשלה כולה)". כי אילו הם היו מאיימים באותו וטו שאיימו בו על הכללת 2 הסעיפים האחרים כמו: "INCLUDING THE PALESTIN QUESTION". ו-"ALL RELEVANT RESOLUTIONS" היו הסורים מקבלים את הדין, כי גם הם גילו ענין בחידוש מנדט אונדו"ף, לא פחות מאיתנו. אם כן, הם בשלהם ואנו בשלנו, אבל אין ספק כי בדיווח שטון העביר לווינגטון, הוא דיווח שלא רק שאיננו חוזרים בנו מהביקורת, אלא שאנו רואים בהחלטת מועצת הבטחון, שגם האמריקאים הצביעו בעדה, כניעה לתכתיב סוריה ולהצבעה ששורשיה טמונים באינטרסים סובייטיים. לא היה נעים להם לשמוע זאת, אבל אנו בעקשנות נעמוד על זה. ומכל מקום אמרתי, שאח ההודעות שניתנו במועצת הבטחון, בהם ההחלטות הרלבנטיות וההתנגדותם להזמנת אש"פ, ניקח בחשבון כמדיניות אמריקאית וננהג בהתאם.

הוא הפציר, כי ישראל לא תנקוט באמצעים האומרים כי ישראל לא תשכ במועצת הבטחון אם אשי"פ יהיה מוזמן לשם. ואני חזרתי על נוסחת הממשלה האומרת שאנו לא נשתף פעולה במקרה זה. ואני רוצה לומר, כי כאשר נמסר לי מה תהיה הצבעת ארצות-הברית, עוד לפני ההצבעה, לא חיכתי להצבעה ונתתי הוראה לשגריר שלנו באו"ם - הרצוג - לא לבוא לישיבת המועצה ולהחרים אותה. כלומר, זאת עשיתי כבר ברגע שהאמריקאים דיווחו לנו מה תהיה ההחלטה. כמו-כן דאגתי שתוצא הודעה קצרה שתפורסם בעתונות, אשר אני עצמי ניסחתי אותה - ודעתי לא השתנתה מאז. (אני מדבר על הישיבה של ה-30 בנובמבר, האחרונה בדיון על הארכת המנדט, אבל הראשונה שבה אנו השתתפנו, עוד לפני שאשי"פ היה). ב-30 לנובמבר בלילה, בהיותי בדירתי, קיבלתי טלפון מהרצוג שבו הוא אמר לי מהו הטקסט שעליו עומדים להחליט, ואז בו במקום, נתתי לו הנחייה ואמרתי לו שאם לא ישמע הודעה מתוקנת, שינהג כך:

- (א) לא ילך לישיבת מועצת הבטחון כפי שנאמר לו.
- (ב) שיוציא הודעה לעתונות שבה יאמר:
 1. זו החלטה חמורה מאד.
 2. זו כניעה לסחטנות סורית.
 3. זו כניעה לתכתיב סובייטי.
 4. ממשלת ישראל תתכנס למחרת בבוקר על-מנת לקבל החלטה מוסמכת בנדון.

זו היתה גם הודעה שלי וגם הודעת קבע, ובהעדר נהג כך שם ממלא מקומי, מיודעי רה"מ, ואני חושב שעשינו נכון. משנקיים את הדיון המדיני בוודאי תהיינה דעות שונות לגבי העתיד, אבל עד עכשיו, אני נוטה לדעה כי עשינו נכון בכך שלא השתתפנו בישיבת מועצת הבטחון.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

האם שגרירנו בושינגטון הביע בענין זה איזו דעה?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

לפני שבאתי לישיבת הממשלה, קיבלתי מברק משגריר ישראל באו"ם - הרצוג, האומר, כי היתה לו שיחה עם מויניהן שעד עכשיו התנהג כידיד, אך היה נאלץ לומר מדי פעם דבר מה לא נעים לאוזניו, כמו למשל על ההפצצה בלבנון. אבל הוא איש ישר וטוב וגם הביקורת שלו באה מלב ידיד. מכל-מקום, אני מרגיש כי האמריקאים מודאגים מהעמדה הישראלית של אי-שיתוף הפעולה במועצת הבטחון, ועד עכשיו הם חיים בידיעה כי איננו משתפים פעולה ואיננו משתפים בישיבות המועצה. מויניהן אמר להרצוג כי לדעתו אנו עושים שגיאה, כי קולנו לא נשמע ואנו מטילים את הכל על כתבי ארה"ב. לדעתו זה לא תמיד טוב וכי יש דברים שכדאי שאנו נאמר, ולכן הוא מציע לנו לבחון את הדרך הזו מחדש. אני אינני מציע לבחון זאת עתה מחדש. ייתכן שנעשה זאת לכשיתקיים הדיון המדיני.

באשר להצבעתה של שבדיה: נעשו מאמצים גדולים מאד למנוע זאת, גם בשטוקהולם וגם כאן. שר החוץ השבדי, לצערי, היה כפריז ואי-אפשר היה ליצור קשר איתו, לכן העברנו בקשות ופניות לפקידים הבכירים, אך ללא הועיל. לפי ניתוח פקיד בכיר במשרד החוץ, זו התנהגות עיקבית של שבדיה של הכרה באש"פ כגוף המייצג את הפלשתינאים, תוך הסתייגות חמידית מהמטרות שהוא מציג וחשיטות שלפיהן הוא נוהג בהשגתן. וכך גם בהצבעה זאת אשר הכריעה את הכף לטובת אש"פ, כשהצופתים ומדינות אירופה האחרות שהן אינן ידידותיות המובהקות נמנעו כדי לא ליצור רוב, הלכה שבדיה בדרכה שלה ונתנה את קולה שהכריע לרוב. ושבדיה היא בהחלט מדינה ידידותית שהצביעה יפה בענין הציונות, אך פלמה הוא גם ראש הממשלה היחיד במערב אשר נפגש עם ערפאת, מיד אחרי שסובניאג' נפגש עמו.

ולגבי שבדיה, אני מבקש את עצת הממשלה - תחילה חשבתי להעביר שדר לשד החוץ שהיה בו מחאה על ההצבעה, ולפרסם אותו ברבים לאחר שהוא יהיה בידם, לא לפני - והכנתי לשם כך טקסט עם שתי אפשרויות. עם זאת לאחר שיקול נוסף, אני נוטה להמליץ בפני הממשלה להזמין את שגרירנו בשטוקהולם להתייעצויות בבית. לא עם כל מדינה הייתי נוהג כך. למשל, לא הייתי נוטה לעשות זאת עם שגרירנו בברזיל, משום שאז הם היו אומרים לנו - תשאירו את שגרירכם אצלכם והיו גורמים לניתוק היחסים, ואין לי כל ענין להביא לניתוק היחסים איתם. אך כשזה נוגע לשבדיה, אינני חושב שהזמנת השגריר לכמה ימי התייעצויות תגרום לכך שיגידו לנו להשאיר אותו בבית, להיפך. מה עוד, שאפלגות האופוזיציה מהוות מחצית מחברי הפלורמנט, וגם בתוך שורות מפלגת העבודה השבדית יש לנו ידידים מושבעים, שאינם מבינים את ההצבעה והם יקבלו את החזרת השגריר. כך שאם מזכיר הממשלה יודיע הערב לעתונאים, כי לפי כוונת שד החוץ יקראו לו ובו בזמן יש לי אפשרות להעביר באמצעותו אגרת לשד החוץ השבדי, נראה לי שזו התגובה הרצויה. כלומר, הזמנת השגריר להתייעצויות בבית על-מנת להביע את מורת הרוח הישראלית.

כאשר לנושא מכסיקו - זה אמנם אינו סעיף הכלול במסגרת ועדת חשדים לענייני בטחון, אבל הייתי רוצה שלא תהיה פה הדלפה, כי אנו עדיין בעיצומו של ביקור שד החוץ של מכסיקו העושה מאמצים רבים להחזיר את היחסים לתיקנם ולכן גם לא הייתי רוצה לומר הרבה על השיחות שקיימתי היום, גם עם 2 הצוותים וגם ב-4 עיניים, כי עד הרגע האחרון קשה לדעת עם המכסיקנים היכן אתה עומד, משהוא מדי פעם צריך לטלפן הביתה כדי לסכם איזה שהוא דבר. עם זאת נראה שהם בהחלט רוצים לעשות לשיפור היחסים, ולכן גם, כנראה, הוא הציע את ביקורו, על-יסוד הזמנה ישנה שקדמה להחלטה על ענין הציונות, על-מנת לתת לנו קצה חבל, שאולי באמצעותו נוכל להגיע לשיפור היחסים אשר נראים לנו חשובים, גם מבחינה מדינית, גם מבחינת הקשרים הכלכליים ההולכים ומתפתחים וגם בקשר להספקת הדלק, וכו'. עידוד לאישור ביקורו ניתן לי כאשר הועבר אלי נוסח הדברים שהוא מתכוון לומר בבואו לארץ.

ואותם אמר בנמל התעופה בן-גוריון:

"I HAVE COME AS A FRIEND TO TALK AMONG FRIENDS, IN THIS LAND OF ZION WERE AFTER A LONG AND PAINFULL HISTORY, A DIGNIFIED HOME WAS CREATED FOR A PEOPLE THAT DESERVES OUR RESPECT AND ADMIRATION FOR THEIR ACHIEVEMENTS THROUGH SUCH TENACIOUS EFFORTS."

ראש הממשלה י. רבין:

הוא רק לא אומר איזה "פיפל".

סגן ראש הממשלה אשר החזין י. אלון:

אחר-כך הוא אומר:

"DURING MY CONVERSATION WITH DEPUTY PRIME MINISTER ALLON IN A SPIRIT OF FRANKNESS WICH FRIENDSHIP OBLIGES, I WILL RETTERATE TO HIM OUR FIRM CONVICTION THAT THE MIDDLE EAST PROBLEM HAS TO BE SOLVED THROUGH THE STRICT APPLICATION OF RESOLUTIONS 242 AND 338 OF THE SECURITY COUNCIL. ONLY ON THE BASIS OF THOSE RESOLUTIONS WE WILL FIND THE JUST AND LASTING PEACE THAT WE ALL DESIRE."

FINALLY, I SHALL HAVE THE OPPORTUNITY TO EXEMINE WITH MY COLLEAGUE FOREIGN MINISTER ALLON THE STATE OF OUR RELATIONS AND TO DISCUSS WITH HIM ANY NISUNDERSTANDING THAT MAY HAVE ARISEN RECENTLY BETWEEN US, WITH THE FIRM HOPE THAT FROM THIS DIALOGUE, NEW PGTHS OF GROWING UNDERSTANDING WILL EMERGE THAT WILL GIVE FULL SATISFACTION TO BOTH OF US".

והוא מביע דעתו כי בשיחות שהוא עומד לקיים, שנינו נגיע להבנה. זו היתה ההודעה הראשונה שלו, שהיתה סופר-ציונית וזה גם גורלו של מי שצוטתבך. עם זאת, ידוע לי כי הוא איש ש"ידיו לא שפכו את הדם", ואפילו בשיחה שהיתה לי עם הנשיא אצ'ווריה בנושא הציונות, הוא השתתף וכנוכחות הנשיא הוא עמד לצידו, ולכך היה דרוש אומץ לב רב. הוא שמע ממני היום דברים קשים מאד על ההצבעה, אבל גם אני רוצה לפגוע בו יותר מאשר נחוץ, אני רק מבקש כי נמתיך בסבלנות ונראה איך יפול דבר.

עם זאת הם בכל זאת התחילו לגלות ביטוי חיובי בהצבעות, כי כאשר החליטו על שנת האישיה הבינלאומית בועדה השלישית של האו"ם, כשזה מתבסס על החלטת מכסיקו המפורסמת..

ראש הממשלה י. רבין:

החלטת העצרת לקוחה מהחלטת מכסיקו.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

בועידת מכסיקו קמה נציגת מכסיקו והצביעה בעד, ואמרה כי יש הרבה מאד סעיפים שהם שלמים אצלם, אבל היא אינה מצביעה בעד הסעיף שהם מסתייגים ממנו, ושר החוץ רצה למצוא דרך לעשות זאת, גם בהחלטות שהיו במליאה, ואולי גם במשך שהותו כאן ניסה להשפיע בדיון שהיה בעצרת האו"ם, בעקבות הפעולה בלבנון, כולל הקריאה לנקוט בסנקציות נגד ישראל, שלגביה הממשלה המכסיקנית נמנעה. כלומר, הם עושים מאמצים ורוצים להראות כי הם חוזרים למסלול החיובי, כאשר אנו רואים לאט, לאט, רצון להפריד בין ציונות לגזענות. לכן גם הוא שם את המלה "ציון" בדברי הברכה, ואת ההודעה הזו ראינו עוד לפני שהוא הגיע הנה, ועל-סמך ההודעה הזו, הסכמתי כי הוא יבוא.

לגבי הדיון בעצרת אין חדש. אתם ראיתם מי היה בעד ומי היה נגד. הסתבר על דרך בחינת הדברים, כי רבות מהמדינות עושות הבחנה בין הצבעה עקרונית על שאלה כמו שאלת הציונות לבין הצבעות פוליטיות שבהן הן נוקטות עמדה שונה. למשל, בענין ההצבעה על הציונות היתה כל אירופה מאוחדת, אך בענין ההצבעה בעד גינוי פעולות בלבנון, היתה אירופה מפולגת, כאשר הצרפתים והנורבגים הצביעו נגדנו ואילו השבדים והדנים נמנעו. אותו דבר לגבי נושאים אחרים בהם כל מדינות השוק היו אתנו, כאשר היו נושאים שלגביהם כמה מדינות בכל זאת נמנעו. אותו הקו שחצה את אפריקה בשאלת הציונות, חצה אותו גם עתה בדיון בעצרת, כשכמה מדינות הולכות כבר בקו יותר חיובי. ואם נשווה זאת לועידת קמפלה אשר שם ההצבעה בענין הציונות קיבלה ביטוי יותר מאוחד, הרי עתה, בהצבעה הזו, אפשר היה לראות כמה מדינות ידידותיות שמצביעות נגדנו.

בריטניה: הנסיעה היתה בענין המגבית, למפגש של יהודים טובים שמאספים מכל העולם ותורמים, בסודי סודות מהעתונות והטלוויזיה. השנה אספו 18 פלוס מליון דולר בחשואה ל-7.5 מליון אשתקד, בכנס הראשון. בהזמנות זאת, נפגשתי עם 3 אישים רשמיים, כדי להעלות בפניהם בין השאר, 3-4 סעיפים מרכזיים: עם רה"מ - במסגרת שיחה פרטית ב-4 עיניים, בארוחת-בוקר. עם שר החוץ שהיתה ברובה בנוכחות העוזרים, כולל השגריר והעוזרים האישיים שלו. עם הרולד ליבר שהוא המתאם הכלכלי בקבינט, היתה לי שיחה ארוכה, שבחלקה השתתף גם הנציג הכלכלי שלנו בשגרירות. אתו דיברתי בעיקר על החרם.

היות וידעתי שקלהן עומד להיפגש עם קיסנינג'ר באירופה ושהבריטים משתפים עמדות עם האמריקאים וכי הם הצביעו יחד אתם במועצת הבטחון, הכעתי את מורת רוחנו על ההצבעה שלהם ושל האמריקאים יחד, ואמרתי לו מה שאמרתי לטון, ואולי אף ביתר חריפות. לדעתו, נעשה מאמץ עצום על-ידי האמריקאים ועל-ידם, אבל הוא מבין מה מעיק עלינו והוא רוצה להתייעץ עם מזכיר המדינה - איך אפשר לטפל בזה ולסלק את הסכנות. זה לא מעלה ולא מוריד, אבל חשוב היה כי קיסנינג'ר יקבל את עמדתם כמובילה.

הבעיות העיקריות שהעלאתי היתה בעית החרם והנשק. אני צוידתי יפה מאד בחומר על-ידי א. אגמון והלפרין, כמו-כן קיבלתי מהם העתקי מכתבים שחברות ישראליות קיבלו מחברות בריטיות, בהם נאמר במפורש, שבגלל החרם הערבי ומסיבות כלכליות, הם לא מעונינים בקשרים כלכליים אתן. אמרתי להם כי כשאני עובר על החומר הזה ומשווה זאת עם התנהגותן של מדינות אירופאיות אחרות, שאינן נחשבות כידידותיות במיוחד לישראל, אני מוכרח לציין בצער (וביקשתי סליחה על הביטוי) כי בעלי העסקים הבריטיים מתפשטים עוד לפני שמבקשים מהם לעשות זאת. ובהקשר זה גם הבעתי תרעומת על נאיומו של פטר שור, שר המסחר הבריטי, בפני לשכת המסחר ישראל-בריטניה. בעוד שציפינו להסתייגויות חד-משמעיות בענין, הוא בעצם חזר ונתן לחברות הבריטיות אישור לנהוג כך. ופטר שור נמנה על אחד הידידים הגדולים של ישראל, אך דבריו הוכתבו על-ידי האינטרסים של המדיניות הבריטית בענין זה.

סיפרתי להם על שיחותי בהולנד ועל פגישתי עם ראשי השוק המשותף בענין החרם, ועל כך שכולם אומרים כי אין עצה בענין זה, אלא חקיקה. קלהן אמר כי אילו ידע שזו רק בעית ישראל-ערב, הוא היה מוכן לכך, אבל הוא יודע כי מחר יקומו קבוצות אחרות בפרלמנטים האירופים והאחת תגיד - פרט לדרום אפריקה, וחשניה פרט לצ'ילה וכיוצא בזה. עם זאת הוא אמר כי הוא כהחלט היה רוצה לקבל רעיונות כיצד לגבש חזית משותפת נגד החרם. סיכמנו בינינו כי אעביר לו תזכיר מפורט בענין זה וביקשתי מהמנכ"ל שלי להתקשר עם א. אגמון, על-מנת להכין תזכיר רשמי, כתאום עם שר המסחר והתעשיה, על-מנת שבעקבותיו אפשר יהיה להגיש תלונה רשמית וגם להציע הצעות כיצד לטפל בנושא זה.

שר המסחר והתעשיה ח. בר-לב:

מה הרולד ליבר אמר בנושא?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

הרולד ליבר אמר לי כי הוא חווה שחורות בענין זה, כי המשק הבריטי נמצא במצב קשה. עם זאת הוא יודע כי יש יחס טוב וקרוב מאד לישראל והוא משתדל לעזור ככל יכולתו.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

לי הוא אמר כי להערכתו, בשנה זו הסיכויים שלנו להשיג הישגים של ממש, הם אפס.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

הוא אמר לי זאת, אבל אמרתי לו שאנו רואים בחרם כלכלי, לא רק בעיה כלכלית ומדינית, אלא רואים בזה חלק מאפליה גזעית, ואנו הולכים לעשות מזה "ISSUE" גדול מאד בדעת הקהל האירופאית והבריטית. משווא שמע זאת, הוא אמר, כי אם נלך בדרך זו, זה יכול להיות מאד אפקטיבי. בענין הנשק, דרך אגב, נמסר לי במפורש כי עד רגע זה, לא ניתנה להם שום הזמנה לנשק. אבל קלהן אמר, כי אם תינתן להם הזמנה, הם יצטרכו להחליט על-פי שני קריטריונים:

(א) מהי הערכת המודיעין הבריטית על יחסי הכוחות במזרח-התיכון. (ונראה לי כי הערכת המצב שלהם לא תהיה שלילית מבחינתנו).

(ב) הם יצטרכו להתייעץ עם מדינות ידידותיות, בעיקר עם ארצות-הברית של אמריקה.

אחרי שלחצתי עליו הוא הסכים שהם יצטרכו לדבר אתנו לפני שיקבלו החלטה. משדיברנו על ביקורו של סאדאת, הוא הגדיר את ביקורו יותר כ"ווינדאו-שופינג" על-מנת להתרשם, ובינתיים לא הזמין דבר. לעומת זאת, הוא סיפר לי כי היתה התלהבות עצומה לביקורו במפרץ הפרסי ובסעודיה, והתברר לו שם כי הבריטים יכולים לדחות מתחרה כמו יפן ביצירת שווקים לא צבאיים. ואז במשפט מסכם אמרתי להם (לכל אחד לחוד) שאני מצטער לומר להם שאני מוצא

לנכון לציין, שדווקא מדינות ידידותיות ביותר כמו בריטניה וישראל, שבראשן עומדות שתי מפלגות אחיות, אשר מתקיימת מערכת יחסים הדוקה בין המנהיגים שלהם, שדווקא הן צפויות לקולישון (התנגשות) בלתי נמנעת, אלא אם כן יחול שינוי חד-משמעי. והיות ואנו רואים בזה בעיה עקרונית ממדרגה ראשונה, איננו יכולים לעזור להם לפתור בעיות כלכליות על-ידי מסחר במוות. כמו-כן אמרתי להם, שלא מספיק שיאמרו כי ימכרו גם לנו נשק, משום שעבור הנשק צריך לשלם ומתלוות לכך בעיות נוספות - ואמרתי זאת בצורה הברורה ביותר.

כמו-כן התברר לי כי זה לא נכון שהאמריקאים רמזו לבריטים כי הם יכולים לספק נשק, והבריטים גם עוד לא התייעצו ולא שאלו את האמריקאים. עם זאת, אני מתאר לעצמי כי בפגישה הבאה בין קיסינג'ר לקלהן, תעלה גם הבעיה הזו, כאשר אנו נצטרך להעלות ולהזכיר את חומרתה בכל הזדמנות שחיה לנו.

לאחרונה, משהו בענין הערכת המצב של קלהן - ובענין זה היו לי גם פגישות והתייעצויות עם אנשים שבקיאם בנושא, אך אינם קשורים בממשל, אלא מחוגים אחרים. והמסקנות שלהם הם: באש"פ יש ויכוח חריף בין הקיצונים יותר לקיצונים פחות, בגלל הצורך למצוא נוסחה שתחזור אותם מהאשמה כי הם רוצים בחיסולה של ישראל, אשר תאפשר להם להכריז שביתת נשק בעניני הטרור עד שימוצה המהלך המדיני, אלא אם הוא יכשל. זו האינפורמציה שבידם, שאין לי אמות עליה ממקורות נוספים. כפי שאמרתי, שמעתי זאת מאנשים נוספים ומגורמים שנחייבים מגעים עם אש"פ, ואני מספר זאת כשם ששמעתי, כדי שנדע שגם דבר כזה קיים.

אני אישית אינני בטוח שאכן קיימת מגמה כזו לאחר שקראתי את ראיונו של קדומי ב"ניו-וויק" אשר משמש כביכול ראש המחלקה המדינית של אש"פ, מין שר חוץ, והוא נחשב למתון שבהם, אך בראיון הוא היה קיצוני ביותר.

אם דבר כזה יצוץ, אנו כמובן נצטרך לטפל בו. עם זאת, כדאי שלא נגזים בציפיות. כאשר גם הבריטים שסבורים שאין למצוא פתרון לסכסוך כולו, אלא אם כן יכלול גם פתרון לבעיה הפלשתינאית, אינם מצפים כי נכיר באש"פ, אלא אם הוא ישתנה לחלוטין, מבחינת מטרותיו ואמצעיו, וגם אז ברור להם כי הוא לא הנציג העיקרי של הפלשתינאים.

כמו-כן, גם ברור לבריטים, כי כשמדברים על גבולות, הם צריכים להיות כתוצאה ממשא-ומתן, והם בהחלט מקבלים את הצורך בגבולות בני הגנה, ובזה הם רצו לומר גם שהם נאמנים לנוסחה הבריטית של 242. וכאשר הצגתי בפניהם את הסכנה שבפתרון של מדינה אירידנטית קטנה, שעשויה לסכן את קיומה של ירדן, ואשר תפגע גם בישראל, שאלתי האם מגיע לירדן שכך בריטניה תתייחס אליה, זאת דוקא כשהגבול המזרחי הוא השקט ביותר אצלנו, משום שירדן איננה נותנת ידה לטרור, ומשום שבועידת רבאט אמרו לה מה שאמרו? ותשובתם היתה, שלדעתם, היתה תקופה מסוימת בה כמה מדינות ערביות נטו לראות את ירדן חוזרת למערכה, אך בזמן האחרון חלה שוב הקצנה, הסעודים נעשו קיצונים מחדש ומבקרים את ירדן על גישתה לפלשתינאים. וקלהן אמר כי בביקורו בארצות המפרץ הפרסי, הם בקושי הזכירו את הפלשתינאים, משהוא הגיע לסעודיה, זה היה נושא השיחות העיקרי, ולכן, זה חלוי בהתייחסות לנושא בכל מדינה ומדינה. מכל-מקום, צפויות לנו צרות.

ולסיכום, כמו בכל מדינה אירופאית בה הייתי עד עכשיו, גם הבריטים בענין הציונות, היו בין המובילים, ואין להוציא מכלל אפשרות ביטויים נוספים במגעים, אפילו בדרגים גבוהים יותר, כמו של ראשי ממשלות.

ראש הממשלה י. רבין:

אין בכוונתי לעשות עכשיו דיון מדיני, אלא רק לענות על שאלות, אם יש.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

ביקשתי לדעת משר החוץ - במצב שנוצר למעשה, אנו מחרימים את מועצת הבטחון, אך זו בכל זאת כמה שנמנעת. והנה שזעתי משגרירנו בניו-יורק, השגריר הרצוג, בטלויזיה, בכמה התבטאויות שהתפרשו מהן מחשבות של ערעור על נושא זה. האם יש לך דעה בנושא זה, ואם כבר גיבשת דעה, מהי מסקנתך על דבריו?

שר הפנים י. בורג:

מכיון שבמסגרת האינפורמציה אמר שר החוץ כי הוא רוצה לשאול את הממשלה, אני הייתי מביע את דעתי נגד קריאת השגריר משבדיה. כי בנושא זה, כל מה שאפשר לומר, יכול להיאמר על-ידי שדר אישי של שר החוץ. בנוגע למכסיקו - אחד הנשיאים היהודיים שהיה כאן בכנס, אמר בפירוש, כי צ'וורדיה אמר מה היו נימוקיו.

ראש הממשלה י. רבין:

שלא תהיה אי-הבנה, היהודיים החרימו את התיירות למכסיקו.

שר הפנים י. בורג:

כמו-כן היה הבוקר ברדיו כי ירדן יוצאת מהויכוח בנושא יהודה ושומרון, לפי עצת וינוגרדוב, מה בדיוק הולך כאן?

שר המשפטים ח. צדוק:

החלטנו כי אנו לא משתתפים בישיבת מועצת הבטחון של ה-12 לינואר. לא נלך להשתתף בישיבה שבה משתתף נציג אש"ף. אך לא הייתי רוצה כי בהסח הדעת נראה את עצמנו כאילו כבר סוכם וגמור כי בכל הישיבות בה אש"ף ישתתף, אנו אמרנו כי אנו לא משתתפים. יכול להיות שלא צריך להשתתף, אבל זה מחייב דיון יותר יסודי. כלומר, לא הייתי רוצה שאגב-אורח

נשנה את עצמנו מדיון במועצת הבטחון.

ראש הממשלה י. רבין:

אמרנו כי במו"מ לא נשב אהם.

שר המשפטים ח. צדוק:

אני כרגע מדבר על מה שהוחלט ומהו דבר ההחלטה.
דבר שני נוגע להזמנת אש"פ לשיבה האחרונה -
וזה נוגע בעיקר לשבדיה. בעצם, בפני מועצת הבטחון היו 2 אפשרויות להזמין את
אש"פ:

1. לפי סעיף 39 של התקנון הרגיל המאפשר למועצת
הבטחון להזמין אישים להציג את עמדתם. ובכן, אני מגיח כי אילו הם החליטו
ללכת לפי סעיף זה, לא היינו מתרעמים יותר מדי.
2. לעומת זאת, אין שום בסיס בחקנון להזמין
ארגון ולהעניק לו מעמד של מדינה, וזה מה שהם עשו. כלומר, העבדים שומרי-החוק,
הסדר והתקנון, נתנו ידם להחלטה מעבר לגופו של ענין, שהיא בניגוד לתקנון
של מועצת הבטחון. לכן אני חושב, כי בהמשך המגעים עם שבדיה, רצוי
להעלות אקט זה, כי ההצבעה הזו מבחינה פורמלית, הייתה הזמנה לדיון, כשאין עוד
החלטה הכוללת הזמנת אש"פ. ויתכן שבענין הזה עם שבדיה, עוד ניתן משהו לעשות.

שר הסעד ז. המר:

אני רוצה להפנות את תשומת-לב הממשלה, לגבי
השתתפותנו המועצת הבטחון. לפי דעתי, מה שמונע את ארה"ב מלהזמין את אש"פ
לג'נבה ולומר כי עם אש"פ אין ועידת ג'נבה, זה אי-הסכמתנו להופיע יחד אהם
במועצת הבטחון, ואם נופיע עם אש"פ במועצת הבטחון, זה יהיה איתות כי נבלע
אותו גם בג'נבה ולדעתי, זה מחייב שיקול רב מאד.

שר הדתות י. רפאל:

בישיבה הקודמת הצעתי, כי נשעה את השתתפותנו במועצת הבטחון עד ה-12 לינואר, כחלק מתגובתנו להחלטת מועצת הבטחון, אך הממשלה דחתה זאת ולא קיבלה זאת בחשומת הלב הראויה. עם זאת, בפועל אנו כן נוהגים כך - אנו לא השתתפנו באותה הישיבה וכן לא בישיבה נוספת, וכודאי שלא נשתתף עוד בשום ישיבה של מועצת הבטחון, כי אחס יודעים, שכשנדונות בעיות שלנו, הרי לישיבות האלה יזמינו את אש"פ. וכך יצא שאנו גם נוהגים בדרך של השעיה עצמית, וגם איבדנו מומנט של תגובה.

ראש הממשלה י. רבין:

אם זכרוני אינו מטעה אותי, אתה הצעת השעיית כל השתתפות מכל מסגרות האו"ם.

שר הדתות י. רפאל:

לא. אני הצעתי להשעות את עצמנו מהשתתפות במועצת-הבטחון עד ה-12 לינואר. כך יוצא שאנו ממילא משעים את עצמנו ועוד איבדנו מומנט של תגובה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

לשאלת השר ו. שם-טוב: הרצוג הכחיש כי הוא התבטא כנוסת שיוחס לו. אני הייתי אז בחו"ל ולכן לא יכולתי לבדוק זאת באופן אישי. קיבלתי את הכחשותיו כנכונות.

שר הדתות י. רפאל:

לדעתי, צריך היה בכל-זאת לבדוק את הנאום שהיה בעתון, ושר החוץ ביקש את הנאום.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני מודה כי מאז שחזרתי ועד רגע זה לא נחתי רגע, פרט למנוחת "שבת קודש", כדרכי מאז ומתמיד. באשר לשאלת השר בורג לגבי ירדן - מאז שירדן עצמה הצביעה בעד הצעת הרוב בוועידת רבאט, היא השעתה את עצמה מלהיות גורם המטפל בבעיות הפלשתינאים ובשטחים שממערב לירדן. ונציג ירדן חזר על כך גם בנאומו בעצרת הנוכחית. אבל שלא תטעו, ירדן רואה את עצמה כמועמדת למו"מ על אף ההודעות הללו, ברגע שתיווצר הזדמנות לכך, מבלי שהיא תשרוף את עצמה בעיני כמה ממדינות ערב. כמה זמן היא תחזיק מעמד, אינני יודע. העובדה היא, שמכחינה זו, מאז ועידת רבאט ועד היום, ככל שהדבר נוגע להופעות פומביות, ירדן אמרה כי היא אינה צד במו"מ. בזה היא כאילו הטילה סנקציות על אש"פ ומשום כך גם באיזה מקום השאלה קופאת על שמריה.

גם ביחס לג'נבה היו כבר כמה התבטאויות מצד ירדן, כי היא לא תבוא וכי אין לה מה לעשות שם. ויותר מפעם אחת העלאתי בפני קיסינג'ר את האפשרות כי יהיה מו"מ, שיהיה מו"מ עם ירדן כפתיחה, על הגבולות הישנים, כמו בערבה ובירמוך, על-מנת שיווצר PRETEXT להסדר בינינו לבינה. קיסינג'ר התלהב מההצעה, בדק זאת איתם, אך ניתנה לכך תשובה שלילית.

עכשיו, לגבי מכסיקו וגם לגבי ברזיל נעשית פעולה שיטתית של היהודים. המכסיקנים יותר חלשים מברזיל והם מתחילים כבר להיפגע מזה שאין תיירות וחשקעות, ואין ספק כי יש לזה חשפעה רבה. עם זאת, תדעו לכם כי אנשי הרוח ורוב העתונים במכסיקו ובברזיל, יצאו בהתקפה על המשטרים שלהם וכנראה שהם מרגישים כי הם חצו את הקו האדום. אך מצד שני, הם רואים את ארגנטינה, שגם היא נמנעה ואף-על-פי כן התגברה על זה הרבה יותר טוב. אנו כמובן מנצלים זאת כל זמן שהברזל מלובן - לכן גם הדגשתי את חשיבות העניין עכשיו ולא בעוד 3 חודשים. אך גם אותו נציג מודה כי הנזק הוא פחות מאשר מתפרסם בעתונות. ואני גם לא הצגתי זאת כאיום, אלא בצד הרוחני, ההסטורי.

לגבי הערת שר המשפטים - סיפורי לכם בפעם הקודמת כי היו תקדימים של הזמנת נציגים של ארגוני מחתרת, אך כאישים ולא במעמד של מדינה או גוף מאורגן. גם כאשר הופיעו נציגים של צבאות שחרור המחתרות האפריקניות, הם הופיעו כאישים ולא כצבא. וגם כשהופיע מנהיג העדה התורכית בקפריסין, הוא הופיע כאיש פרטי ולא כנציג העדה התורכית וגם לא היתה החלטה מוקדמת של מועצת הבטחון בעניין, ואילו כאן היתה החלטה מוקדמת על כך והשכדים יצאו מגידום כדי לנהוג כצדיקי הדור. ואנו הוצאנו ניירות לדיניץ והרצוג, על-מנת שישתמשו בטענות שהזכרתי והיינו מאד רוצים ליצור מצב שב-12 לינואר לא יזמינו את אש"פ, ולא הייתי רוצה שיצא מכאן כאילו יש לנו מחשבה שניה כבר היום. כי אם האמריקאים יחוש, כתוצאה מהדלפה מישיבה זו, כי אנו עדיין חושבים, הם יחדלו מהמאמצים למנוע זאת, כאשר לי יש עניין שהם יחששו כי ישראל אינה מתכוונת להשתתף באמת, כי אחרת יוסר החשש והם ימצאו את עצמם דורכים במקום. אני מסכים עם שר המשפטים שלא היתה החלטה בעניין, אך לא הייתי רוצה שישתמע וכי מכאן יצא האיתות שאנו שוקלים מחדש.

לגבי הערת השר המר בעניין אש"פ: שוב פעם, אינני יכול להיות ערב לזה, אבל יש התחייבות מפורשת של הנשיא ושל מזכיר המדינה שאש"פ לא יוכר ולא יוזמן, ובחשובה להצעה רשמית שהגיש שר החוץ הסובייטי לאמריקה, כ- CO-CHAIRMAN לחזש את ועידת ג'נבה בהשתתפות אש"פ, ענה קיסנינג'ר תשובה ארוכה, טובה ומנומקת, הפוסלת את הזמנת אש"פ לג'נבה, וגם אם כתוצאה מכך לא תתכנס ועידת ג'נבה. כלומר, עד עכשיו יש החלטות מפורשות שאין שינוי מהן, אלא אם כן יחול שינוי באש"פ. אני גם מזכיר לכם, כי כשבאתי לישיבת הממשלה למחרת ההצבעה במועצת הבטחון ודיווחתי לכם והעלאתי את ההצעה שלא להשתתף בדיון ההוא, כולם היו בעד, וגם כששאלתי על כך את רה"מ, הוא היה בעד, ואני רק שמח שכולם היו תמימי-דעים.

ראש הממשלה י. רבין :

הבעיה היא שהעתונות מבלבלת, אבל היא עוד יותר מבלבלת, לכן התפרסמו ידיעות כאילו היו חילוקי-דעות בין רה"מ ושר החוץ בענין ההשתתפות במועצת הבטחון, אבל אין לזה לא שחר ולא בסיס ואינני יודע מאין הידיעות הללו מצוצות.

262. ש א ל ה

שר התחבורה ג. יעקבי :

אני רוצה לשאול שאלה בהסתמך על הדברים שיוחסו ליועץ רה"מ א. שרון, בעתונות, על-פיהם הפרו המצרים והאמריקאים את הסכם הביניים עם המצרים, בין השאר, עקב כניסת אנשי צבא מצריים לאבו-רודס ורס-סודר. האם הדברים האלה מדויקים? ואם כן, מה כוונת השדים הנוגעים בדבר להציע לממשלה כתגובה.

ראש הממשלה י. רבין :

לפי מיטב ידיעותי, המצרים לא הפרו את הסכם הביניים, ואינני יודע על-סמך מה נאמרו הדברים, אם נאמרו.

שר התחבורה ג. יעקבי :

הדברים יוחסו ליועץ רה"מ.

ראש הממשלה י. רבין :

יוחסו שם עוד דברים על מכנה הממשלה, וגם זה ויכוח באותה רמת דיוק. ואם שאלת, אוסיף עוד דבר: היה ראיון של פאהמי, ב-3 בדצמבר בטלוויזיה השבדית. הוא כנראה התראיין יומיים-שלושה לפני כן. גם בראיון וגם באמצעי התקשורת המצריים, אתה רואה היום קו, שכאילו מנסים להמעיט

את משמעות החלטת מועצת הבטחון. ואני אקרא בפניכם תרגום של הראיון שהתפרסם ב-3 לחודש:

"שאלה: לאור כינוס מועצת הבטחון להארכת תקופת כוחות הפיקוח בחזית הסורית, כיצד אתה מעריך את עמדת בריה"מ. האם נכון לקשור את מגדט כוחות הפיקוח עם הופעת תנאים חדשים?

תשובה: אני צופה שמועצת הבטחון תאשר את המשך הישארות כוחות הפיקוח הבינלאומיים בחזית הסורית. אני בטוח כי ממשלת סוריה מוכנה להסכים לצעד זה ואף אחד אינו יכול להתכחש לעובדה שמועצת-הבטחון צריכה להמשיך לגלות ענין בבעיית המזרח-התיכון. כידוע, מועצת הבטחון יכולה להתכנס על-פי בקשת אחד מחבריה, או אחד מחברי האו"ם ואפילו כל מדינה שאינה חברה באו"ם, על-מנת לדון בבעיה בעלת השלכות עולמיות חמורות. לכן המועצה יכולה להתכנס בכל המקרים, והיא אכן תתכנס על-מנת לדון בבעיית המזרח-התיכון. אחרי ההחלטה 3375 שהתפרסמה על-ידי העצרת הכללית, אש"פ יוזמן לג'נבה או לדיונים אחרים דומים כלשהם ולאש"פ תהיה הזכות להשתתף בדיונים כלשהם שיתנהלו על הבעיה במועצת הבטחון או בכל סניף אחר של האו"ם. ההשתתפות תהיה אוטומטית על-ידי הגשת אגרת לנשיא המועצה. אם כן, מה שמנסים הסורים לעשות עתה אינו דבר חדש, משום שהדבר הפך להיות מצב קבוע ביחס לפלשתינים בהתאם ליוזמה מצרית, ומבחינה נוהלית, לזכות קבועה באו"ם. מכאן, שהסורים לא יעניקו אלמנט חדש, אולם אם דבר זה יתרחש, הצדדים יהיו שבאי-רצון מבחינה נפשית רק בעניני הארכת משימת כוחות הפיקוח. לגבינו הדבר אינו מהווה כל בעיה, משום שאנו תומכים בו, אך איני סבור שדבר זה יוסיף משהו חדש או שישנה משהו מבחינה מהותית."

מכאן שהמאמץ המצרי הוא "TO PLAY DOWN" כאילו לסורים יש הישג כל שהוא. זהו ראיון של שר החוץ, פומבי, ואנו שומעים גם בכל אמצעי התקשורת מאמץ מצרי להראות כאילו ששום דבר לא קרה. אז ברור מהם הנימוקים

המצריים, אבל אני רציתי גם להראות מהו קו ההסברה המצרי.

השר י. גלילי:

בעקבות שאלת שר התחבורה, יש לי שאלה, שהתשובה עליה תהיה תלויה גם בהערה: האם יכול להיות מצב שליועץ של ראש הממשלה ייחסו דברים והוא לא יכחיש זאת עד שאחד השרים ישאל בממשלה ואז הוא יכחיש את דברי היועץ?

ראש הממשלה י. רבין:

אני לא יודע האם הוא אמר מה שייחסו לו. אני מכחיש את העובדות כי המצרים הפרו את הסכם הביניים.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

שם נאמר כי המצרים הכניסו כוחות צבא.

ראש הממשלה י. רבין:

בשעתו, בעת המו"מ בג'נבה, הם אמרו לנו כי הם מבקשים את הסכמתנו לכך שלג'מאסי, שהוא איש צבא, תהיה אפשרות לבוא לאזור זה לביקור. זה דווח בשעתו, הוסבר לכולם, והסכמנו לכך.

שר הבטחון ש. פרס:

נכון מאד.

שר הדתות י. רפאל:

כולל תיקון בתי-הכנסת.

ראש הממשלה י. רבין :

הנקודה שאהה הערת - אני מבין אותה, ולוקח אותה לתשומת לבי.

263. ההתמקמות בסבסטיה

שר הבריאות ו. שם-טוב :

היתה רשומה אצלי השאלתה של חשר יעקבי, ואני מקבל את התשובה בסיפוק. השאלה שלי נוגעת להודעת רה"מ מלפני שבוע, אם אינני טועה, בישיבת הממשלה, בענין המתנחלים בסבסטיה. רה"מ הודיע שצדיניות הממשלה לא השתנתה: הממשלה לא תרשה יצירת עובדות של התנחלויות בניגוד להחלטותיה.

ראש הממשלה י. רבין :

אמרתי: לא תרשה יצירת עובדות של התנחלויות שלא על-פי החלטת הממשלה. איך נפעל ---

שר הבריאות ו. שם-טוב :

בכל מקרה נפעל בהתאם לנסיבות.

ראש הממשלה י. רבין :

בדיוק כך אמרתי.

שר הבריאות ו. שם-טוב :

ושר המשפטים אמר ---

השד י. גלילי :

שהטיפול בעניינים הנובעים מזה הוא בתחום סמכותו

של היועץ המשפטי לממשלה.

שד הבריאאות ו. שם-טוב :

זהו. בינתיים עבר שבוע ימים. אינני מתייחס עכשיו בשאלה שלי לשאלה למה לא ננקטו, ואם אפשר היה לנקוט צעדים למנוע את ההתנחלות הזאת שהיא בניגוד להחלטות הממשלה. העובדה נוצרה. במשך שבוע ימים הוא היה בכל אמצעי התקשורת והטלוויזיה, ונקבעו שם עובדות. יש לי הרגשה שאם הממשלה כאן תחזמה ולא תממש את סמכותה ולא תממש את הודעת רה"מ בישיבה האחרונה - הולך ונוצר מצב שניתן להפר חוק וניתן לקבוע עובדות בשטח בניגוד להחלטת הממשלה, והממשלה איננה מגיבה. דבר זה מוביל לדמוקרטיזציה, להרגשה של אנרכיה. אינני מדבר כאן על יוקרה, ואינני מתייחס למניעים של המתנחלים, ויהיו הנעלים ביותר, אלא על הצורך שהממשלה תממש את סמכותה בענין. השאלה שלי, ראש הממשלה: איך אתה חושב לפעול, איך הממשלה חושבת לממש את סמכותה בענין זה?

הייתי רוצה גם לקבל הסבר משפטי האם יש בהתנחלות זו הפרת חוק או לא? ואם היתה הפרת חוק - האם יש כוונה להגיב.

ראש הממשלה י. רבין :

ראשית, את אשר הודעתי - ציטטת פחות או יותר במדויק בנקודות העיקריות: שהממשלה לא תאשר התנחלות או הקמת ישוב ללא החלטת הממשלה, ושלגבי דרכי הפעולה - נפעל בהתאם לנסיבות. לפי הערכתי, כל סינוי היה קשור, ובוודאי גם היום קשור, בהתנגשות קשה. השיקול שלי היה שכאשר כינסנו כאן את כל מנהיגי היהודים מכל העולם - לא רציתי להפוך את הכינוס מכינוס-אחדות לכינוס-סבסטיה. זה היה השיקול שלי. אני מקבל עלי את כל האחריות.

הדבר השני: היום קיימתי התייעצות עם שר הבטחון, השר המופקד על השטחים, עם השר גלילי - יו"ר ועדת השרים להתיישבות ועם שר המשפטים, כשר המשפטים. בעקבות הדיון הזה סיכמנו שלפני שאנחנו מ ח ל י ט י מ :

במרויך כיצד פועלים, אחרי הכל כאן מדובר בדבר שיש לו משמעות חמורה לכאן או לכאן. סיכמנו ששר הבטחון יצא להיפגש עם המתנחלים. ואני מציע ששר הבטחון (שאיחר לישיבה) ידווח ויצג מה סוכם, מה הוא הציג למתנחלים, מה התשובות.

שר הבטחון ש. פרס:

אני חייב להוסיף לרקע, שהיום היה מתוח קצת גם בשכם. אני רציתי ללכת לשני המקומות, גם לסבסטיה וגם לשכם. בסבסטיה נפגשתי עם נציגי המתנחלים ומסרתי להם שתי הודעות: (1) שאני פונה אליהם ומבקש מהם להתפנות מרצון; (2) שבלאו-הכי בדעת הממשלה לדון על המשך מדיניות ההאחזות שלה ביהודה ובשומרון תוך החשיים-שלושה הקרובים. בקושי סיימתי את הודעתי כשאחד המשתתפים, הרב לוינגר, התרגש מאד ויצא עלי בהתקפה חריפה מאד, וקרע קריעה גדולה את בגדיו, יצא החוצה ונאם נאום באוני המתנחלים שרק בחלקו שמעתי אותו, נאום קיצוני מאד. אני חייב להגיד שבמקום יש כ-1200 עד 1400 אנשים. כ-20 אהלים, כשני מבני אובסטונים קטנים ומבנה אסבסטון קצת יותר גדול, והם גם התמקמו בתחנת הרכבת שנמצאת במקום. המתנחלים טענו שהממשלה מחליטה על תחום מושב, שהיא באופן שיטתי אוסרת התיישבות בשומרון, מונעת מהעם היהודי את הזכות. היו כאלה שהתבטאו יותר בחיפוף או פחות בחריפות. אגב, יש שם נציגות מכל הזרמים ומכל התנועות, לא רק אנשים דתיים.

ראש הממשלה י. רבין:

חיים גורי למשל.

שד הבטחון ש. פרס:

אמרתי להם שאני לא בעד ויכוח על זכותנו להתיישב ביהודה ובשומרון. אינני ממשלת הספר הלבן. אני יודע שאין החלטה האוסרת על יהודים להתיישב ביהודה ובשומרון. וזוהי גם הממשלה שפעלה למען ההתיישבות ולא נגד ההתיישבות. היא גם פעלה במשך הזמן האחרון להתיישב במקומות שונים ורבים בארץ.

היותר מתונים אמרו שאין הם מתכחשים למרות הממשלה, אבל כבר היו דברים מעולם. היה דבר כזה בחברון ובקריית-ארבע. ואחד מהם טען: אפילו עם שובתים אתם מנהלים מו"מ, תוך כדי שביתה, ואתנו אתם לא רוצים לנהל מו"מ. הם טענו שהם רואים במה שהם עושים מעשה חלוצי, מעשה ציוני ומעשה יהודי גדול, והם יודעים שהם נושאים את רוח העם ואת בשורת העם בפיהם. תוך כדי שיחה ביקש המשורר גורי להכנס לשיחה. שאלתי את המתנחלים אם הם מסכימים. הם אמרו "כן". אמרתי שמצידי אין התנגדות. נכנס חיים גורי לשיחה. הוא שמע קצת את הויכוח. והוא פנה במלים נרגשות גם למתנחלים וגם אלי. אני הייתי ביחד עם אלוף פיקוד המרכז וביחד עם מתאם הפעולה בשטחים, והאנשים במקום. הוא אמר שהוא רואה בזה קרע גדול ונוראי בעם. הוא רואה בזה טרגדיה. הוא יודע שכמו שיש פאתוס בעד התנחלות במקום הזה - יש גם פאתוס נגד התנחלות במקום הזה, והוא רוצה בכל כוחו למנוע התנגשות רבתי שדשאיר פצע עמוק בלב כל אדם צעיר, והוא פונה לכל הצדדים לנהוג בהבנה ולא לנהל שיחת-חרשים. ואז הוא הציע שהמתנחלים יתפנו והגרעין יועבר למחנה צבאי, במקום שהממשלה תחליט עליו.

שד הדתות י. רפאל:

בשומרון?

שד הבטחון ש. פרס:

כן. המתנחלים לא התייחסו במישרין להצעתו של גורי. הם שאלו אותי מה עמדותי. אמרתי: לפי דעתי הם צריכים להתפנות. מיד

לאחר הפינוי נהיה מוכנים לדון אתם על ענין מחנה צבאי בצורה כזאת או אחרת, אבל יותר מזה אינני יוכל להבטיח להם. סביב זה התנהלה השיחה עוד כחצי שעה, מבלי שאף אחד מהצדדים ישנה את דעתו. אני יכול רק להגיד את הרושם שלי. הרושם שלי הוא שאילו הצעת גורי היתה מתקבלת - המתנחלים היו מתפנים מרצון. אין לי הודעה כזאת מפיהם.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אילו הצעת גורי היתה מתקבלת על-ידי מי?

שר הבטחון ש. פרס:

על-ידי הממשלה.

אני מצידדי לא זזתי מיפוי-הכוח שהיה בידי. זה היה יפוי-כוח להגיד להם את שני הדברים האלה, אותם אמרתי. יצאתי - היתה התרגשות גדולה בקהל. חלק תקף אותי, חלק שר "התקוה". אלה פרטים פחות חשובים. משם נסעתי לשכם. ניפגשתי עם מועצת העיריה. היו שם שתי התנגשויות בבית-הספר. יידו אבנים על שוטרים שלנו ועל חיילים שלנו. החיילים הניסו את המיידים. הגיעו גם לבית העיריה. היתה אסיפה כנראה של נכבדי שכם, ואחדים מהם תבעו מראש העיר והמועצה להתפטר ולהכריז על שביתה כללית בשכם. ראש העיר דחה את ההצעה הזאת.

שר הדתות י. רפאל:

בגלל מה שביתה?

שר הבטחון ש. פרס:

בגלל ההתנחלות בסבסטיה. כל הנושא היה ההתנחלות בסבסטיה. ראש העיר דחה, ובמקום זה הם שלחו מברק אלי (עוד לא ראיתי אותו. עכשיו קיבלתי אותו) שהתוכן כמובן ברור.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מבין שהם דחו את הישיבה ל-8 או ל-9 בחודש, לראות מה הממשלה תעשה, ואז יקבלו החלטה.

שר הבטחון ש. פרס:

הוא אמר: הוא ביקש מהם לחכות עד יום שלישי. זה מה שאמר בעל-פה. הוא אמר להם שיחכו עד יום שלישי, כי הממשלה הודיעה מה שהודיעה וכו'. אני מצידו אמרתי להם שלא באתי לדון בשכם על מה שנעשה בסבסטיה, כמו שלא באתי לסבסטיה לדון על מה שנעשה בשכם. יש בארץ ממשלה, והיא אחראית לחוק ולסדר, ותשליט אותו בכל מקום, ואני פונה לנכבדים ותובע מהם לשמור על הסדר בעיר. אין לחיילים שלנו כל ענין לפגוע בחלמידים או בעיר, והם ייטיבו לעשות אם ישמרו על החוק ועל הסדר. הפנים גם בסבסטיה וגם בשכם היו עגומות מאד, אני מוכרח להגיד, ובזה חזרתי הנה.

עכשיו אני רוצה להוסיף משהו, ואני רוצה לדבר בדם קר לגמרי. הענין הוא בזה: הבעיה איננה אם הממשלה יש סמכות להוריד את המתנחלים או לא. הממשלה אחראית על הרבה דברים אחרים. לפנות את המתנחלים - כמובן אם צה"ל יקבל פקודה - המתנחלים יפנו. אינני יכול להגיד באופן פוזיטיבי אם פיגוי כזה יביא לשפיכות דמים או לא. אף אחד לא יכול להגיד. אני הייתי אומר יותר בקלות שאם גם נפנה את המתנחלים - נחזור לחזיון הזה כעבור זמן קצר. בזה הענין לא ייפסק.

משלעצמי, בכל פעם שהיתה התנגשות בתוך העם באופן קבוע, עם איזו הפרת מרות של הממשלה - ואינני יכול להגיד שהם אמרו שהם לא מכירים במרות הממשלה - לדעתי הממשלה נוהגת כתבונה כשהיא מנסה לפני ובטרם ולפעמים במקום שימוש בכוח למצוא פתרונות שמונעים את השימוש באלימות עד כמה שרק אפשר. לי בעצמי היו כמה נסיונות אישיים. אבל גם ראיתי שהממשלה הקודמת עשתה זאת במקום אחד או שניים. אני רוצה להזכיר כאן לחברי הממשלה

שמסבסטיה כבר פנינו פעם...

ראש הממשלה י. רבין:

שבוע פעמים. זאת הפעם השמינית.

שר הבטחון ש. פרס:

... פעם ועוד פעם ועוד פעם.

דעתי האישית היא גם שאחרי ה-12 בינואר (את זה

אני אומר כאן), אם באמת האו"ם יחליט מה שיחליט, דעתי היא שזה יהיה נכון מצד הממשלה להחליט על התישבות בשומרון.

לסיכום הערכת המצב, לדעתי, אם נציג לגרעין (לא 1500 איש, מדובר בגרעין של כמה עשרות אנשים) לשבת במחנה צבאי תחת פיקוח הצבא עד שהממשלה תחליט מה שהחליט - העניין ניתן לביצוע. כלומר, ניתן לבצע התפנות של המתנחלים ללא שימוש באלימות. אני מדגיש: אין לי הבטחה כזאת מהם. זאת הערכתי. זאת היתה הצעה של גורי. אני הייתי בא בלב שלם לממשלה ומציע שאילו המתנחלים היו מסכימים להתפנות מרצונם - נעשה את זה, או גרעין אחרי זה. אף על פי שלהם לא אמרתי. להם אמרתי רק שנדון על כך. לעומת זה, הערכתי היא שאם נעמוד על שלנו, כמובן יהיה מה שיהיה. יכול מאד להיות שאפשר למצוא דרך שאנשים יתפנו מסבסטיה. אגב, לי ברור שבסבסטיה אסור היום להשאיר גרעין. זה ברור לי כששש. את סבסטיה ואת המתנחלים מוכרחים לפנות, מטעמים של הדים בינלאומיים. הבעיה, חשד שם-טוב, איננה רק חוקית. היא מעבר לכך. גרעין חוקי יש לך. בסבסטיה אין להשאיר מתנחלים. ברור לי שהייתי מעדיף שיתפנו מרצונם מאשר להשגשג בצה"ל נגד 1400 או 1500 איש. ברור לי שהמתנחלים זוכים לעידוד רב בעתונות, בכנסת ובעם, דבר שלא מקל עליהם במיוחד להיכנס למו"מ. אי-אפשר להתעלם מזה. היו היום קריקטורות בעתון. היו גם שני חברי כנסת במקום. היה חיים לנדאו שבא להודיע לי שהיות וצריך להתקיים דיון בכנסת - עד אז לא צריך לעשות שום דבר. אמרתי לו שהוא

בשבילי לא פרשן פלרמנטרי. והיתה שם גאולה כהן, שאמרה שהנה צבא בא לפנוחם, והיתה זעקה כללית בשטח.

בסיכום, אני מציע שהממשלה תטיל על קבוצה קטנה של שרים למצות את כל הדרכים האפשריות. בכלל, אף ממשלה לא שעה, אף שיש לה סמכות של שימוש בכוח, להשתמש בכוח. אפילו לגבי שובתים. מבחינה זאת הם צודקים. ואני מציע שקבוצה זו של חשרים - אולי שראש הממשלה הזכיר, שישבה בבוקר - תקבל יפוי-כוח להחליט על הצעדים הנחוצים. לדעתי, אין צורך בהחלטה מיוחדת של הממשלה, שכן איש לא מציע התנחלות בסבסטיה. מצד שני, קיימת החלטת ממשלה שאין להתנחל בלי אישור הממשלה. כלומר, הבסיס ההחלטתי ישנו. יחד עם זה, לפני שאוחדים באמצעים שהם קיצוניים למדי, בהחלט הייתי בודק את כל הדרכים האחרות. אני יודע שזה לא לפי החוק ולא לפי הצו, אבל יהודי כמוני מתרשם בהחלט מפניה של משורר ששמו חיים גורי - ולא רק הוא. אני לא מתבייש בזה.

שר הפנים י. בורג:

כמה מהנסיבות שציטטנו קודם השתנו. יש לפנינו מצב חדש באו"ם, יש לפנינו מצב חדש באש"ף ולדעתי יש גם ארוזיה מסויימת מבפנים. אם למשל בשבוע שעבר שרים בודדים אמרו את דעתם בשאלת הפלשתינאים - זה מותר וזה לגיטימי. אבל אני חושב שיש הבדל אם אחר-כך בעתון נאמר "קבוצת שרים". חמש פעמים אחד זה לא אותו דבר כמו פעם אחת חמישה. מבחינה זאת יש לנו, איפוא, ארוזיה גם בפנים, ולא רק בארצות-הברית ובמועצת הבטחון. זאת היתה מתימטיקה פשוטה.

אם אני קורא בעתון "חותם" (ואמציא לשר שם-טוב, ואני יכול להגיד שגם מ"הצופה" יש לפעמים לדטט דברים שאינני מסכים אתם, תמונה: ערבים, והתשובה - פלוס איקס, ותל-פרג' ויהונתן וכו', עם התמונה שיש שם ארבעה-פלוס ארבע ישובים חדשים שהם תשובה ישנה אחת. תשובה ישראלית

מכבירה ומיותרת, שצמחה על רקע סחף בעמדת ארצות-הברית. מסמך סונדרס, החלטת מועצת הבטחון, המצמצמת אופציות לייזמה המדינית שנדרשת עתה"...

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אמרתי את זה גם פה, לא רק בעתון.

שר הפנים י. בורג:

אני מדבר על הגדרה בציבור (אני עדיין די שקט, ברם קר ובטמפרטורה כמו שר הבטחון שדוצה שנאמין לו).

שר הבטחון ש. פרס:

אמרתי שאדבר בקור-רוח, לא שאני חושב בקור-רוח.

שר הפנים י. בורג:

הנסיבות השתנו גם אם נסתכל כלפי חוץ, גם אם נסתכל כלפי האוירה שיש כאן בפנים. ואני חושב שזה משנה. ונלך לפי הסדר, מהבחינה החיצונית לבחינה הפנימית. אינני אוהב את אלה שמנצלים את האידאליסטים. אבל אני מושפע מכל גילוי של מסירות נפש שיש לנו בחקופה ובישוב של היום. אם אני מצרף את האידאליזם של אלה שהלכו לשם - רובם ככולם (אינני מדבר על שניים-שלושה שנותנים טון מיוחד) אין לי שום ספק שהתנגדותם לפינוי תהיה הפעם חזקה הרבה יותר מאשר אי-פעם. הטונים גבוהים, המתח גבוה, השתימונג גבוה, ולא הייתי רוצה שנפתח בזה תקופה לא של מרי אבל של שני מחנות. כי זה יהיה פרדוכסלי, כשבחקופה שאנחנו זקוקים לאחדות מכסימלית ---

השר י. גלילי:

החקופה נפתחה כבר על-ידי העליה לסבסטיה.

שר הפנים י. בורג:

אז איננו צריכים להגביר את זה. כל אחד יכול להגדיר את התקופה בהסטוריה כרצונו.

השר י. גלילי:

רציתי רק להגיד שאני חולק על ההגדרה שלך.

שר הפנים י. בורג:

בוהחלט. השולחן הזה לא מופתע לשמוע שיש הערכות שונות בנושא. ואני מדבר על ההערכה שלי. אינני יכול לתאר לי - באופן חיצוני, כן, אבל באופן נפשי אי-אפשר להעלות על הדעת - איך יפוגו על-ידי צה"ל אלף איש תוך התנגדות מאסיבית.

שר המשפטים ח. צדוק:

פאסיבית או מאסיבית?

שר הפנים י. בורג:

מאסיבית. היא יכולה להיות פאסיבית משאתה סוחב אלף איש שאינם רוצים. כמה אנשים אתה יכול לסחוב? אינני רוצה לבזבז זמן בתיאורים. אם אתה לוקח על איש אחד שאיננו רוצה - ארבעה חיילים - הרי אם אתה עוסק בבת-אחת באלף איש, אתה צריך 4,000 חיילים. או שאתה יכול לעשות זאת באיקס שעות, ואז אתה צריך פחות חיילים. על זה לא צריך לדבר בישיבת ממשלה. זה מתאים לאסיפת המונים. אני הייתי אומר כאן שבמספר של פלוס אלף...

השר י. גלילי:

זה ממילא יהיה באסיפת המונים, כל מה שאומרים

כאן.

שר הפנים י. בורג:

אני אינני מפונק בכך שכל מה שאני אומר כאן - מודפס בעתון. כשאחה יוצא משיבת ממשלה, אתה יודע מה חברי ממשלה אמרו בישיבת הממשלה לפני שעה. אני אינני יכול להתחרות בזה.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מצטער. אחרי הישיבה הקודמת - גם במשך הישיבה הרדיו שידר מה נאמר בממשלה תוך כדי הישיבה.

שר התחבורה ג. יעקבי:

זה נקרא מודעה "REAL TIME".

ראש הממשלה י. רבין:

עובדה. לצערי הרב, אבל זאת עובדה. יוצאים החוצה ומטלפנים.

שר הפנים י. בורג:

אני שמח שרה"מ באמת שם את האצבע על מה שאני אמרתי. רציתי לומר גם דברים כאלה. אני מרגיש, והתרשמתי, שההתנגדות הפעם תהיה מאסיבית, ויתכן שלא רק פאסיבית. וכשמדובר לא על 20 ולא על 50 איש, אלא על אלף---

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אתה מתאר לך עוד אלף איש שילכו לשם לקחת את החוק בידים ולהוריד אותם? ואתה חושב שזה רחוק מהמציאות? מה יהיה אם יהיו עוד אלף איש במחנה אחר שיעלו לסבסטיה להוריד אותם, בשם החוק? תועלת לא תהיה.

שר הפנים י. בורג:

כבר ראיתי הפגנות כאלה וכאלה. באיזה מאמץ הלכו באשדוד או באשקלון לשמירת החוק - כבר ראיתי את המרץ כשהולכים. אני מדבר עמשי על צה"ל, שבני כרגע שם.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

גם בני.

שר הפנים י. בורג:

ולא מגיע לי שום פרס. אני רואה לנגד עיני את בנך ובני שילכו יחד בגדוד 50, והם צריכים ללכת לפנות אלף איש. כמה אתה צריך על אלף? אלף שלך לא מספיקים על האלף הללו, והם חיילים. חלק כנראה לא ילכו נגד האחים שלהם.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

קפיטולציה. הממשלה לא יכולה לפעול. צריך להרים ידיים.

ראש הממשלה י. רבין:

השר שם-טוב, משיגיע תורך - תוכל להגיד את דבריך בשקט, אני מקוה בלי הפרעות.

שר הפנים י. בורג:

אמרתי את דעתי. זאת נקודה אחת. ואני מזהיר את כולנו, אני מציע לכולנו להיזהר שלא ניכנס לאכנטורה שיש בה כן פתיחה או לא פתיחה. התקופה כבר נפתחה, אפילו זאת פתיחה של פרק נוסף, עם יותר דם, עם יותר מרד, עם יותר מדי. שנית, בינינו אני רוצה לומר: אם הדבר הזה היה נראה לרה"מ כלא-רצוי בימי חנוכה של הכנס - השיקול לא היה רק שלא ישנה את המשקל

ואת נקודת הכובד של הדיונים בכנס, אלא היתה גם משמעות לדבר: מה היו אומרים האנשים האלה. ואני מכיר את הרב שיינפלד או מנהיג אחר ממדינה אחרת, ויודע מה היה אילו הדבר היה קורה, ומה אם זה היה קורה שבוע אחרי זה? הקול לא יגיע? העתונים לא יגיעו? התמונות לא יהיו? והטלוויזיה הפטריוטית שלנו לא תעשה מזה "צימקס" נוסף?

אם רה"מ היה, איפוא, נכון בכסלו, אני חושב שהוא צריך להיות נכון בטבת. בפרט שהעולם החיצוני השתנה. זה הדבר השני שרציתי לומר, ועכשיו הערה אחרונה, כי חברים אחרים עוד ידברו אחרי: אני חושב שבענין זה, שלא ירד מסדר היום - ואל יהיו אשליות - אנחנו מצווים בתור מדינאים לעודד את המתונים באותו מחנה, ולא את הקיצונים. אם אנחנו מחליטים על הורדה אן-גרו - אנחנו סוחבים או דוחפים את המתונים אל הקיצונים. בה בשעה שאם אתה הולך בכיוון של המתנה, נניח המתנה עד ינואר, כיוון של שינוי הכתובת, בתוך שומרון רבתי - אתה מעודד את המתונים ומפריד בינם ובין הקיצונים. זה מה שנקרא קו מדיני. ואני מציע שהדיון שלנו ילך בכיוונים אלה.

שד השיכון א. עופר:

אני מבין שאין עכשיו דיון על אישור התנחלות בשומרון.

ראש הממשלה י. רבין:

נכון.

שד השיכון א. עופר:

כלומר, אינני צריך בדברי להתייחס לשאלה אם אני בעד או נגד התנחלות, כי זה לא עומד עכשיו על סדר היום. כשידונו אם צריך להתנחל - אביע אז את דעתי אם עקב החלטות האו"ם צריך לעשות את זה, או להיפך. אני רוצה שנבהיר לעצמנו שלא ניכנס לדיון הזה. כי אני יכול להוכיח מה צריך לעשות עקב החלטות האו"ם, ומה המסקנות. כשיהיה הדיון המדיני ששד החוץ

הציע - והוא בודאי יחקים לפני נסיעת רה"מ לארה"ב - בין היתר נדון גם על זה (או אחרי שובו של רה"מ).

חברי הממשלה זוכרים שאני הייתי בין אלה שכאשר היו הנסיונות הקודמים, אם זה בשומרון ואם זה בואדי קלט - לא אמרתי "אפילו לא שעה אחת". מותר להוריד את העובדה הזאת תוך שיקולים. החיילים לא צריכים לטפס בואדי קלט עם חבלים כדי להוריד את הרב לוינגר. הוא יושב על סלע - ישב שם עוד שלושה ימים. אני לא מתרגש מזה. אבל יש לי הרגשה שאם זה יתפתח כפי שיתפתח, ואני מבין את השיקול של רה"מ לגבי ועידת הסולידריות - היתה הרגשה בציבור שיש הססנות של הממשלה לגבי ההחלטה עצמה. בכל אופן, לי היתה הרגשה כזאת בשבוע הזה. ואינני מדבר על אלה שמעודדים את זה. זה שגם שר הסעד נסע לבקר אותם - זה לא שינה לגבי עמדת הממשלה. או שנאולה כהן או שמנחם בגין או לנדאו נסעו. לגבי מי שתומך בזה - זה ברור.

שר המשפטים ח. צדוק:

זה גם לא שינה לגבי ההחלטה.

שר השיכון א. עופר:

היתה מידה של הסתייגות הצבא ביחסים שנוצרו, כפי שהתפרסם. בכל-זאת יש הבדל אם לא לתפוש ולהוריד אותם מהסלע או אם מביאים מכוניות עם ציוד, ציוד כבד, ומבנים. כשאמרו שאי-אפשר לסתום את כל הפרצות כשהסתננו עם המכוניות - זה דבר אחד. אבל בכל זאת, שעה"ל בדרכים אלה לא יכול למנוע טרקטורים מלעבור - זה פחות מובן. התקבל שיש קצת השלמה. ולדעתי זה מכבד עוד יותר. זה גרר אנשים מתוך הנימוק הזה שאין החלטת ממשלה, אנשים שאחרת לא היו נותנים יד וביטוי לכך, הם נתנו, כי זה יותר מתבעה-עמונה ימים. זה התחיל ביום ששי שעבר, ונמשך כבר עשרה ימים. אני חושב שאסור לנו, למשל, לקבל החלטה תחת לחץ. יהיה לי ויכוח עם שר הבטחון - נעשה את הויכוח הזה. לדעתי אסור לקבל החלטה תחת לחץ. אם איננו יכולים לשמור

על החוק - זה לא נעים. ברור, גם מה שעשה שר המשטרה לגבי שובתי קאצ"א לא היה נעים. אלה עובדים, אלה פועלים שלחמו על מקום עבודתם, בצורה לגיטימית או לא. בהחלט אף אחד מאתנו לא שש לכך.

ראש הממשלה י. רבין:

אבל לא הפעלנו כוח.

שר השיכון א. עופר:

הפעלנו כוח.

שר הבטחון ש. פרס:

ב"אליאנס" הפעלנו כוח?

ראש הממשלה י. רבין:

בקאצ"א לא הפעלנו כוח.

שר התחבורה ג. יעקבי:

בקאצ"א הפעלנו. לא המשטרה. אבל הפעלנו כוח.

שר השיכון א. עופר:

כשצריך היה להפעיל כוח - הפעלנו כוח.

שר הבטחון ש. פרס:

בסבסטיה הפעלנו כוח יותר מפעם אחת.

שר השיכון א. עופר:

יש בכלל נוסחה במשטרה: להפעיל את הכוח הסביר כדי לבצע מה שצריך. אינני מציע להפעיל גרם אחד של כוח יותר מן הסביר כדי לבצע

את המשימה. ואם אפשר בדברי נועם - אני בעד דברי נועם. ואם אפשר בנאום - אני בעד נאום. אני נגד דבר אחד: נגד כניעה, נגד GIVE IN לחתיב. שד הבטחון דיבר על המתנחלים ועל גרעין. מה זה "מתנחלים" - איזה מתנחלים?

שד הבטחון ש. פרס:

הויכוח הוא סמנטי?

שד השיכון א. עופר:

הם כבר קיבלו שם של "מתנחלים".

ראש הממשלה י. רבין:

"מפגינים".

שד הבטחון ש. פרס:

הטרמינולוגיה הרשמית היא "מתמקמים".

שד השיכון א. עופר:

האמן לי שיש לי יותר. גם אני יכול להגיד באותה מידה. אני שומר את לשוני שלא להגיד משהו, לאן אני חושב שזה יביא אותנו, באותה מידה שהם חושבים ההיפך. אני יודע לאן זה מוביל.

שד הבריאות ו. שם-טוב:

גם אני נזהר מלהגיד את זה.

שד השיכון א. עופר:

אבל אני נגד זה שנתחיל שוב בתקדים של קרית-ארבע. נתחיל עם מחנה צבאי ואחר-כך נחליט. נחליט מיד.

שר הדתות י. רפאל:

מה הפסדת? יש קריה יפה.

שר השיכון א. עופר:

אין קריה יפה. הפסדתי שזה הולך עכשיו. אני שומע את המפגינים האלה. שילכו לקרית-ארבע. שם יש לנו עדיין דירות ריקות. מהגרעין הראשון לא נוסף שום דבר. אף אחד מהמפגינים האלה לא מוכן ללכת לקרית-ארבע. יצאנו עם מאה דירות, ואנחנו עדיין עומדים עם 35, 36, 37 לא מכורות, ויש עוד 200 בדרך. אני יודע שאפשר להביא תלמידים לשבוע לימודים. אפשר למלא את זה בכל מיני ביקורים זמניים. אבל אף אחד מאלה שמפגינים לא מוכן ללכת לקרית-ארבע.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

הרב לוינגר.

שר השיכון א. עופר:

הרב לוינגר בעצמו יישב לבדו את כל הארץ. אבל הגרעין הזה מיישב עוד מקומות: את יריחו ואת שומרון. יש לנו 50 משפחות שיישבו הכל. כמו בימית. יצאנו בהרשמה. 150 איש הכניסו כסף, חצי שנה אחרי כן יצאנו בהרשמה של מאה דירות בקרית-ארבע. יש לנו בין 30-40 לא מכורות. עדיין לא שילמו את כל הכסף. ואנחנו יודעים שיש לנו בבקעת הירדן, יש לנו בגולן. יש עוד מקומות שיכולים ללכת אליהם אם יש להם התיישבות. כאן מבקשים לתת לנו תכתיב מדיני. אין כאן שום בעיה התיישבותית. יש ויכוח מדיני, ומבקשים לתת לממשלה תכתיב מדיני, כיצד לנהל את מעשינו. לדעתי אסור לנו להסכים לעניין זה.

עוד מלה אחת, לשד בורג: השיטה הזאת שאנחנו נלך אחרי המתונים, המתונים ילכו אחרי קצת יותר קיצונים - תביא לכך שנתיישר לפי הקיצונים ביותר. הרב לוינגר יוביל את כל הנחנה. אתה הסטוריון. הוא

יודע את ההסטוריה היהודית יותר טוב. ואתה יודע: ילכו לפי הקנאי ביותר. כך זה ילך.

שר הפנים י. בורג:

אני הסטוריון. חשד עופר הוא נביא.

שר השיכון א. עופר:

זה אומר להתיישר לפי הקיצוני ביותר. בשלב זה כמובן ההישג קודם. אחר-כך המחנה הצבאי - דוגמת קרית-ארבע. ברור שהממשלה נגררה אחרי זה ולא החליטה החלטות (אני מתכוון לממשלה הקודמת). לכן, אינני יכול להגיד איך לבצע. אבל לדעתי אסור להרשות. אנשים שנטפלים בזה צריכים להשתמש במינימום של כוח, מכסימוס־טינות. אבל זה בתנאי אחד: לא לוותר. הממשלה רשאית להחליט כפי שהיא חושבת. אחרת זה אומר איש עליך ישדאל, כי יש כאלה שחושבים שמעשה זה חמור, לא פחות מאלה שחושבים שהוא מעשה נעלה.

שר הסעד ז. המר:

קודם כל צריך להעמיד את משמעת העובדות, כמו שנאמר כאן. להתיישר לפי הקיצוני - זה לא נכון, חשד עופר. ההצעה הכי רחוקה שתהיה מוצעת בעקבות מעשה כזה לפי דעתי רחוקה מאד ממחשבות שיש לחלק מהציבור לגבי הצורך שלנו בהתנהגות ביישוב הארץ בתקופה הזאת. לבוא ולהגיד: אין אנשים בכלל, ולהכניס באותה הזדמנות את הדמורליזציה הכללית שלנו בענין זה, להגיד שאין כאן נוער שרוצה לעשות זאת ולהגיד שאי-אפשר להתמודד עם המציאות - זוהי סכנה מסוג אחר, שלא כדאי תוך כדי הבירור שיש לנו לדבר עליה. יש לנו כאן בעיה בויכוח, ולא צריך להגיד אגב זה: הנוער שלנו לא מוכן לעשות משהו ציוני, או רובו לא מוכן לעשות מעבר לחובותיו הקבועות, משהו שיש בו התנדבות. אילו תכננו את זה, כולל קרית-ארבע, אילו היתה קרית-ארבע מתוכננת כענין מסוג אחר, עם כל התשתית - אפשר היה לעבוד יותר, כפי שראינו במקומות אחרים בארץ. אני יודע שיש מקומות

שרבים רוצים לבוא אליהם, ואי-אפשר לקלוט אותם. אם הם נבנו נכון, כמו אלון-שבות וכו'.

שר השיכון א. עופר:

בקריית-ארבע אין שום דבר פחות מאשר בימית.

שר המשפטים ח. צדוק:

אמרת שהדיון איננו על התנחלות.

שר הסעד ז. חמר:

אני רוצה להזהיר את עצמנו מפני בולמוס של סילוק-בכוח; לומר: אסור להיכנע ולוותר, כלומר צריך להוציא את האנשים בכוח. צריך להיזהר באותה דרך, אם מותר לי להביא אנלוגיה מדיון קודם, כפי שאמרו מספר חברים, ויסלחו לי: "אילו ידענו מראש שכך היה סוף הענין - ייתכן שהיינו אומרים גם לגבי הערבים דבר אחר". גם כאן: כדאי לחשוב מראש לאן מוביל עימות חזק כזה כפי שיהיה במספרים כאלה, שלא לומר אחר-כך: לא צפינו שכך יהיה. לא חלילה שצה"ל איננו מסוגל, עם כל צבאותיו וכוחותיו, לעשות את זה. השאלה היא אם זה היעד שלו, ומה אומרים החיילים בלבד, ומה יהיו הימים השחורים האלה בעם ואצל הערבים שמסביב. אינך יכול לומר: נראה רק דבר אחד עד סופו, ובענינים פנימיים - ייקוב הדין את ההר, ונלך עד הסוף.

אינני חושד באנשים (שאני רוצה למנות כמה מהם) שיש להם מגמות פרטיות או מגמות של הפלת הממשלה: מאיר הר-ציון, חיים גורי, אנשי חניתה, נעמי שמר, ואפילו חזן - במידה שקראתי.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

חזן מבחיש.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

חפש לך אסמכתה יותר טובה.

שר הסעד ז. המר:

בעיני הוא אסמכתה טובה. אני מחשיב אותו יותר,

ואת עצתו.

ראש הממשלה י. רבין:

הוא אמר שאי-אפשר לקרוא להם אוטומטית

"פאשיסטים".

שר הדתות י. רפאל:

הוא אמר עוד: שהם עושים מה שהשומר-הצעיר עשה לפני שנים.

שר השיכון א. עופר:

אני מסכים שזה שחזן יגיד - נעשה.

שר הסעד ז. המר:

אם אתה מסכים לכך, השר עופר, זה שייך לתיזה שאמרת קודם. השמות האחרים של הזדהות הרבה יותר רחבה מעידים שאין כאן בעיה מקרית של אנשים, של תענוגות. הם רוצים לשבת בארץ-ישראל. יש גרעין גדול מאד שמוכן להיבחן. יש לו אוהדים רבים. המרות או ההתפוררות שקיימת איננה בגילוי של מסירות נפש. להיפך. צריך לעודד אותו דווקא נוכח הירידה הכללית והעליה ברות של אש"ף. אפשר להתעלם מכך ולא לראות את זה? זה לא אותו אש"ף שראינו בחקופות קודמות, כשאמרנו "שכירי חרב". אלה אנשים עם "החזון הפלשתינאי". וכאן המתנחלים אינם רק אנשים עם דש על הבגד, אלא עם חזון ארץ-ישראל.

האירועים שהיו לנו בארץ, שלא העסיקו את הממשלה: להרוג אדם בליגה ג' והרצח בקרית שמונה - מול רמת-מגשימים. אגב, מה שזעזע אותם ברמת-מגשימים היה ששתי החודשות העיקריות היו הרצח ברמת-מגשימים, והטוטו הגדול. צריך לראות את הפרופורציות של מרכז חיינו. צריך לראות היכן לשים את המרות שלנו, איפה צריך להתמקד, ואיפה צריך להגיד: אולי זה מהווה מופת באיזה מקום. הזכיר אחד השדים את הקריקטורות. בדרך-כלל התקשורת איננה דווקא בעד הימין ובעד הציבור שעושה את זה. אינני אומר שהיא נגד, אבל לא בעד.

ראש הממשלה י. רבין:

...נ.

שר הסעד ז. המר:

בודאי שיש כאן תחושה אצל אנשים שכדאי לתת סיכוי לרגשות יותר נעלים, לייעוד יותר גבוה מאשר חיינו היום-יומיים. מה פירוש הדבר שלא רוצים להידבר עם אנשים עם בשטח? לא שאני רוצה בזה; אני מעשה כל שביכולתי בחיי שלא תהיה מלחמת אחים בארץ-ישראל, אבל יהיה שם קרע גדול, או טרגדיה גדולה מעימות כזה, ופצע גדול שאינני יודע מתי יירפא. צריך לראות את הדברים, ולא לקפוץ בשליחת אלף איש, כמו ששלחו מקיבוצים אלף אנשים למאה-שערים. צריך לראות את העניין הלאומי בממשלה. יש משמעת עובדות. יש אנשים שיש להם סיבות לא פרטיות - בואו נתחשב בעניין הזה. הסכנה גדולה, וכולנו צריכים להיות מעוניינים למנוע אותה. אינני רואה יום שחזור יותר לישראל, ויום שמזה לאשיף, ואלה ימים, לא יום אחד. אני רואה את האנשים האלה בבתי-הכנסת. הם יבואו ויזרמו. היום ילדים, מחר אנשים. הרי לא מדובר על ישוב השומרון ברוחב, ולא-דווקא באותה פינה או רגע. מדובר על איזו הבנה, כדי לבטא מה שהם רוצים. אני חושב שבכלל, בקרוב יתברר לכולנו, עם כל ועדות החמישה - שהם אחד, שאנחנו עומדים בפני הברירה:

אנחנו או אש"ף. כך זה עומד עכשיו. כמו שאמרת שהקיצוניים בישראל מובילים - כך גם באש"ף. אל תחשבו שב ישראל הקיצונים ישלטו, ובאש"ף המתונים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

יש כלים שלובים.

שר הסעד ז. המר:

יש כלים הפוכים. אם כאן אנחנו נחלשים - הם נחלשים - הם חושבים שבהישג ידם לחשמיד אותנו. בחקופה שאש"ף מגביר את כוחו והעולם הולך ומכיר בו - תפקידנו לעודד את אלה שאומרים: אנחנו רוצים את ארץ-ישראל, ועומדים מולם. לא להיות להוט לכפות את אכפנו דווקא כאן, ולא לגרש אותם בכוח, ולא לתת לערבים להכתיב - כמו שהשבו אנשי שכם מכתבים איך אנחנו ננהג בארץ-ישראל. כשאנחנו מתווכחים בינינו - הם מחליטים. לא לנו כאן להיאבק עם המתנחלים ברעיון כלשהו. זה לא יהיה נצחון של המתנחלים. נצטרך להיאבק עם אנשים קיצונים שיסכימו. יוקרת הממשלה לא תיפגע, אם תהיה היענות שלה למאווים של כמה אנשים. לכן, אני מציע: האוהדים יכולים להתפנות מרצונם, אם נדע שאז זה עומד על סדר היום, וישובים שרוצים להתנחל ולשבת מקבלים נקודה, לאו-דוקא במקום זה, אלא בינתיים במחנה שבו הם מנהלים את חייהם בשומרון, ובהזדמנות זו נסיר את הטאבו והווטו שלנו מחשומרון.

שר המשפטים ח. צדוק:

אני חושב שבלי דרמטיזציה אפשר לומר שהגענו לדיון באחד הנושאים שאני רואה אותו מן החמורים שהממשלה הזאת לפחות דנה בו.

אני מסכים שהויכוח איננו על התנחלויות. בענין זה יש חילוקי-דעות, ויכולים להיות שינויים בעמדות. מה שעומד לדיון הוא ענין הרבה יותר חשוב מאשר השאלה של התנחלות במקום זה או אחר, או בחלק זה של הארץ או בחלק אחר. אני חושב שמה שעומד היום לדיון יורד לשורש

איכות החיים שלנו. מה שעומד היום לדיון זה לדעתי שלטון החוק בישראל, זו סמכות הממשלה למשול, זה טיבו של הממשל הדמוקרטי בישראל. בעוד שמצבים משתנים והם יכולים להביא להחלטה זו או אחרת על התנחלות במקום זה או אחר - ערכי יסוד אלה שהיום עומדים במבחן הפעולה של הממשלה - לדעתי אינם משתנים. וכך הציג את הענין בצדק שר הבטחון כאשר הופיע בכנסת לפני פחות משבוע. אז הוא אמר: "הויכוח המתנהל היום שוב אינו ויכוח על עצם הצורך בהתיישבות, ואפילו לא על המפה ועל הממדים של ההתיישבות, אלא על סדרי ההחלטה, כלומר, על דרכי הפעולה במשטר דמוקרטי הבנוי על חוק גלוי ומפורש ועל מדיניות המעוצבת והולכת באורח דמוקרטי". ועוד, בהמשך הדברים הוא אמר---

ראש הממשלה י. רבין:

כל אחד מצוטט...

שר המשפטים ת. צדוק:

--- "אני בטוח שיש דברים שלגביהם יש דעות שונות בבית הזה, כמו היכן להתיישב או מתי. אבל יש דבר אחד שבו מאוחד הבית כולו, שיש לפעול בהתאם לחוק ובהתאם לסדריים דמוקרטיים מקובלים". אני רוצה לומר - ואני מבקש לקבל את הדבר הזה כאמת מלבי: אני הייתי נוקט את העמדה שאני נוקט אותה לגבי כל קבוצה פוליטית בישראל, יהיה אשר יהיה הצביון המדיני שלה, מימין או משמאל, דתיים או לא-דתיים, שהיו מרשים לעצמם לעשות פעולה מן הסוג הזה. אני מקבל שהמוטיבציה של הקבוצה הזאת היא מוטיבציה רעיונית, ויש שם מה שקוראים "אנשים טובים", באמת אנשים טובים, ואנשים חשובים ובעלי שם. אבל אנחנו צריכים לראות מה המטרה של הפעולה. אני חושב שההגדרה המדויקת של מטרת הפעולה הזאת היא לכפות את רצון הקבוצה על הממשלה, להכניע את הממשלה. ואם שר הבטחון אמר שאחרי שנפנה אותם יחזור אותו החזיון - זה ייתכן מאוד, ואנחנו מגוסים. אבל אם לא נפנה אותם - בודאי בודאי יחזור אותו החזיון, מפני שישאבו עידוד מההישג של המקרה הזה.

שר המשטרה ש. הלל:

ואם לא הם - אחרים.

שר המשפטים ח. צדוק:

אם מדברים על תקדימים, אני יכול לראות בתולדות מדינת ישראל רק תקדים אחד שיש בו דמיון רב למקרה שלפנינו, וזה המקרה של "אלטלנה". לדעתי סבסטיה היא האלטלנה של 1975, בתוספת חומרות שלא היו קיימות באלטלנה. מפני שבאלטלנה המקרה היה מקרה של פעולה חד-פעמית, אניה. כאן מדובר במאמץ הולך וחוור. והדבר השני: בעוד שענין אלטלנה היה מכוון להישגים פוליטיים מסויימים כלפי פנים - הפעולה הזאת מכוונת הן לערעור מעמד הממשלה כלפי פנים והן לערעור מעמדה כלפי חוץ, כדי שלא תהיה לה אמינות בקביעת קו מדיני. לכן, בעיני הענין הוא חמור יותר מענין אלטלנה. לפי החשקפה שלי אכיפת החוק היא ערך שלא ניתן לחלוקה, ולא יכולה להיות אכיפת חוק סלקטיבית. אם יהיה ערעור בתחום אכיפת החוק בשטח אחד, לגבי קבוצה אחת - יהיה ערעור באכיפת החוק בכל השטחים, ולגבי קבוצות אחרות, ואי-אפשר בשום פנים ואופן להשלים שתהיה קבוצה שלה מותר לקחת את החוק בידיה.

מה שאמרתי עכשיו לגבי אכיפת החוק - שותף לי בדעה הזאת היועץ המשפטי, ובידו הסמכות והאחריות לדאוג לכך שהחוק יבוצע. אם כבר ציטטתי קודם את שר הבטחון, אני רוצה לא לקפח את ראש הממשלה. ראש הממשלה אמר בסיום הדיון בועידת המנהיגים הכינוס: "I BELIEVE".

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

בתשובה לפניה נרגשת.

שר המשפטים ח. צדוק:

בתשובה לפניה נרגשת של מנחם בגין להרשות להם לחשאר במקום שהיו. וזה לא מקרה שמי שעמד לפני 27 שנים על סיפון "אלטלנה"

פונה היום לראש הממשלה ומבקש ממנו להשלים עם סבסטיה. ומה שאמר רה"מ: -
 I BELIEVE THAT IF WE WANT TO KEEP OUR UNITY IN A REAL DEMOCRACY, THE
 MINORITY HAS TO ACCEPT THE DECISION OF THE MAJORITY. OTHERWISE WE WILL
 CREATE ANARCHY, AND ANARCHY CANNOT BE LIMITED TO ONE SECTOR. IT IS
 BOUND TO SPREAD".

לגבי ההתנחלות יש דעות שונות. יהיה דיון, ונדון לגופו של ענין ונחליט. אבל
 אני מבקש לא להכניס לדיון הזה את מה שקוראים "אהדת דעת הקהל". יש
 בענין זה מחלוקת ברעת הקהל. יש דעת קהל שתומכת בהתנחלות במקומות מסויימים,
 ויש דעת קהל שמתנגדת, ואני מציע שכאשר נבוא להחליט לגופו של ענין - לא

נתחשב לא בזו ולא בזו, אלא נחליט לגופו של ענין - אלא נחליט לגופו של ענין
 לפי שיקולים מדיניים והתיישבותיים.

אבל גם בעיני האוהדים וגם בעיני המתנגדים
 השלמת הממשלה עם המבצע הזה, בעיני כולם, לא יכולה להתפרש, אלא כהפגנת חולשה
 וכאבדיקציה של סמכות הממשלה. לדעתי זאת תהיה כניעה לסחטנות פוליטית,
 וזאת תהיה הפגנה שניתן להגיע להישגים פוליטיים על-ידי מעשים בלתי חוקיים. וזה
 לא יכול - מעצם מהותו של הענין - להיות מוגבל לגוש אחד מפני שאם לא
 נשליט את החוק עכשיו, אזי כל מעשה בלתי-חוקי שהמוטיבציה שלו היא
 רעיונית, מכל צד שהוא, תראה חרות לעצמה לעשות כרצונה. ועם זה אי-אפשר
 להשלים. אני חושב שצריך לעשות כל מאמץ, ועל זה צריך להחליט בהחלט
 למועד הנכון ולכלים הנכונים ולשיטה הנכונה, כדי להגיע אל הפינוי בלי
 שימוש בכוח, או במינימום של שימוש בכוח.

ראש הממשלה י. רבין:

זה לא קיים.

שר המשפטים ח. צדוק:

מה לא קיים? במקום כלשהו יש מינימום. אבל אגיד מיד את המשפט הבא: בשום אופן אין להירתע משימוש בכוח, ובגלל הנימוק הזה להשלים עם מה שקרה. מישו רצה בשפיכות-דמים באלטלנה? אני חושב שמה שאסור הוא לנהל מו"מ לפשרה ולהסדר. אסור שהפינוי יהיה מלווה בהבטחה לגופו של עניין. אנחנו כממשלה נדון בעניין ההתנחלויות. אם יש להם הצעות - יתפנו ויעלו אותן, ואנחנו נדון בהן. אבל הפינוי חייב לבוא קודם, והדיון אחרי זה. ואני שוב אומר בלי דרמטיזציה, אבל אם כבר חשד המר העצמאי בביטוי "יום שחור", אני חושב שזה יהיה יום שחור למדינת-ישראל היום שבו הממשלה תיכנע לתכתיב.

שר הדתות י. רפאל:

אני מסכים למה שאמר שר המשפטים שהדיון הערב כאן הוא דיון רציני ביותר. יש לשקול את הנושא לכל צדדיו. קודם כל אני רוצה להסביר - שגא יר כאלה שאינם יודעים את עמדותי העקרונית בנדון. כשם שאני בעד הזכות של יהודים להתיישב בכל חלקי ארץ-ישראל, מבלי שאכנס לפתרונות פוליטיים אפשריים כאן לסכסוך שבינינו ובין הערבים - כך אני נגד פעולות והתנחלות שלא בהסכמת הממשלה. והבאתי דעתי זו לידי ביטוי בשבוע האחרון פעמיים, בשתי אסיפות. ואתם מבינים שזה לא כל-כך קל בשבילי בימים אלה להתייצב ולדבר ברבים על כך שאינני גורס פעילויות שאינן מאושרות על-ידי הממשלה.

ביום ג' האחרון בא אלי שליח משם, והזמין אותי לביקור. לא הלכתי. לא הלכתי, שגא זה יתפרש כעידוד. אם כי אני מכיר בזכות, ואני מכיר בכל הכוונות הטובות של הבחורים הללו שעלו שם. טוב מאד שהממשלה לא נהגה בחפזה. ואני שגא על-כך אבל לא רק משום שהיה כאן כינוס. כי הכינוס איננו נמצא בירושלים. הוא נמצא בכל מקום אחר, הוא נמצא בכל הקהילות ובכל המקומות. אינני יודע, איפוא, מהו הכינוס. אני שגא

שהממשלה לא נהגה בחפזה. ואני עד ללבטים, עד כמה ששמעתי עכשיו גם של אלה שמחנדים, ואיש לא יכול להתעלם מן הלבטים הללו, אפילו ברגע זה, גם מצד אלה שמגיעים למסקנה שצריך להוריד. הבעיה היא הרבה יותר רצינית, ואנחנו צריכים לראות אותה כבעיה רצינית ביותר.

אגב, כל הענין הזה של אלטלנה - אינני מסכים שניכנס עכשיו לאותו ויכוח. כי אחרי מעשה אינני יודע מה היה קורה, איזה אסון, אילמלא היו נוהגים כפי שנהגו באלטלנה. ההסטוריה עוד לא הוכיחה את זה.

שר השיכון א. עופר:

לא היה שלטון בארץ.

שר הדתות י. רפאל:

סלח לי. היתה מגיעה אניה, והיה עוד נשק. הפצע נשאר, וגם היו חילוקי דעות. אינני חושב שזה היה הצעד הגדול של בן-גוריון. בן-גוריון עשה צעדים הרבה יותר הסטוריים מאשר דווקא הצעד הזה. וכל מיני החשואות לא חמיד הן תופשות. אבל אנחנו צריכים לראות את הרקע של מצבנו. המצב שלנו הוא מצב נורמלי? אנחנו נוהגים במצב שהכל כשורה, הכל תקין? הדכאון הפוליטי שירד על העם כולו - אנחנו יכולים להתעלם מן הדבר הזה? כמה שנרצה להסביר - כולנו הרי נתונים במצב של דאגה ודכאון.

שר השיכון א. עופר:

דאגה. לא דכאון.

שר הדתות י. רפאל:

דכאון, חבר-הכנסת עופר.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

וזה יוציא אותנו מן הדכאון?

שר הדתות י. רפאל:

חכה. אני אומר שאנחנו נמצאים במצב של דאגה חמורה מבחינה פוליטית. ואותו מצב יצמיח לנו כל מיני תנועות, תנועת מחאה כזאת ותנועת מחאה כזאת. ואנחנו עדיין בראשית הדרך. איש אינו יכול לדעת לאן זה יתגלגל. אנחנו עדים להתפוררות החברה. אסור לנו להתעלם מזה. כשיש מקרה שכיממה אחת יש שני מעשי רצח, ביממה אחת - אנחנו יכולים להגיד "שלטון החוק"? החוק שליט? במה הוא שליט?

שר האוצר י. רבינוביץ:

מה הגזירה השווה?

שר הדתות י. רפאל:

גזירה שווה מאד. אנחנו צריכים לראות איפה מקור הדאגה, באיזה חלק של הנוער מקור הדאגה. ואם יש לך עוד שריד לתופעה אידיאליסטית - אתה יכול להסכים עם דרכה של המדינה ואתה יכול להתנגד. אני בעצמי הרי מתנגד. אבל האם אתה יכול להכחיש שזוהי תופעה מעוררת של אידיאליסטים?

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

מדאיגה ביותר. של אידיאליסטים.

שר הדתות י. רפאל:

האם מישו כופר במוטיבציה שלה, שהיא מוטיבציה טהורה? מאחורי זה מסתתרות כוונות צדדיות? מישו רוצה לומר שהם רוצים להכתיב למישו דרך, שהם נגד הממשלה? זאת כוונתם - להפיל את הממשלה?

יש להם כוונות פוליטיות? - לא. זאת קבוצה המאמינה בזכותה להתנחל בארץ-ישראל, והיא מנסה להפגין. למעשה, מה השתנה עתה? הרי סוף סוף, מה יקרה לנו מבחינה מדינית אם יהיה שם איזה גרעין? מצבנו המדיני יורע על-ידי כך? ואם נוריד אותם - אזי ההצבעה ב-12 בינואר תהיה שונה? מה זה שייך בכלל כל העניין הזה לעניין הפוליטי? ואם מדינת-ישראל תעמוד בפני אפשרות של שלום בתנאי שלא יהיו שם, והמדינה תחשוב שצריך לעשות שלום - זאת תהיה הפרעה?

שר האוצר י. רבינוביץ:

למה לא?

שר הדתות י. רפאל:

אגיד לך למה. כי אני מתאר לעצמי מצב שיהיו ישובים יהודיים גם בשלטון לא-יהודי בארץ-ישראל. יכול בהחלט להיות מצב שכזה.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

זה מה שחסר לנו. עוד קצת חיכוכים.

שר הדתות י. רפאל:

אני אינני חושב שזה מעלה או מוריד. שום דבר. אני מבקש ומתחנן בפניכם: כל פשרה - ויש פשרות שונות - רק לא שימוש בכוח. אל נעשה זאת לעצמנו. כי אתה יודע מה זה שימוש בכוח כאן? כבר השתמשו בכוח, וזה הצליח. ומה יהיה אם חלילה יקרה משהו ויהרגו בחורים? אנחנו צריכים את זה? במלחמת אחים אנחנו צריכים ברגע זה?

שר האוצר י. רבינוביץ:

מה אתה מציע?

שר הדתות י. רפאל:

לחפש פתרון של פשרה. בדיוק ההיפך ממה שנאמר כאן. אין בזה שום כניעה של הממשלה ולא פגיעה ביוקרתה של הממשלה אם היא הולכת למנוע דברים רעים. ממשלה צריכה לראות מהיום למחר ולמחרתיים. זאת כניעה של ממשלה? אתם יודעים את עמדותי בכל ענין השביתות. אני טוען אותה טענה: עד כמה שאפשר - להימנע מסכסוך. זאת היתה העמדה שלי עם קאצ"א, זאת היתה העמדה שלי עם אל-על: לא לחדד. כי אנחנו יודעים במה אפשר להסתבך. זה המצב במדינה: רק דרך פשרה. ואפשרית פשרה, על-ידי התפנות - מה שאמר שר הבטחון - התפנות והשארית גרעין מצומצם באיזה מחנה. מה יקרה? אם יהיה צורך להוריד אותם - יוכלו להוריד אותם. אף פעם לא תאחר. הם מתפנים ומשאירים גרעין של 20-30 איש במחנה עבודה. מה האסון? יש אפשרויות. לא כאן. במקום אחר. בזה יש כניעה? - לא. אם במקום זה לא - יעבירו אותם למקום אחר. בזה יש כניעה של הממשלה?

יש אפשרות של התחייבות מסויימת מצידם, קבלת עול. כי שם יש בכל-זאת אלמנטים כאלה שאינם כל-כך קיצוניים. ויכול להיות שנקנה לעצמנו שקט לחצי שנה או שנה. זה לא כלום? הנסיון הזה, להוריד בכוח ייגמר כפי שייגמר. בודאי שלצה"ל יש יותר כוח. אבל מה יהיה בעוד חודש ובעוד חודשיים? וצה"ל והמדינה והממשלה וכולנו יחד נהיה עסוקים בנושא הזה. כך לפחות אתה יודע: על-ידי מעשה סמלי בלבד אתה קונה לעצמך שקט. זה לא שווה? לכן, אני אומר לכל העם לא להיחפז. אולי נעביר את זה לוועדת שרים ---.

שר המטטרה ש. הלל:

השאלה היא אם זה מעשה סמלי או שקט סמלי. אינני

יודע.

שר הדתות י. רפאל:

בכל-אופן, יהיה שקט. השקט בודאי יהיה ממשי. המעשה אין בו אפילו סמל כי אם יושבים עם לא רחוק מרמאללה בחורים במחנה עבודה - למי זה יזיק? זה הורס לך את המצב הפוליטי, את סיכויי השלום?

השר י. גלילי:

זאת הצעה שלהם? אתה מציע את זה בשמם?

שר הדתות י. רפאל:

זה מה שאני מציע. קודם כל למצות כל דרך אפשרית של הידברות ופשרה. אני מציע אולי שנעשה את זה באמצעות ועדת חשדים להתיישבות. אני מסכים לאותה ועדה שהוקמה. אני מסכים לכל ההצעה שהציע כאן שר הבטחון, פרט לדבר אחד: למסור להם את כל הסמכויות להידברות ופשרה, בסייג אחד: שאין שימוש בכח.

שר הבטחון ש. פרס:

אני לא הצעתי את זה.

שר הדתות י. רפאל:

אתה הצעת בלי זה, ואני מציע עם הסייג הנוסף. רק לא שימוש בכוח. כי זה הדבר הגרוע ביותר שיכול לקרות לנו במצב זה. אני חושב שעוד לא חמו כל דרכי ההידברות. הדבר הזה, כפי שאני התרשמי, אפשרי. אינני שליח, ואינני רוצה להיות שליח של אף אחד. אני חבר הממשלה. אינני רוצה להיות שליח של אף אחד.

חשד י. גלילי:

לא שצתי אותך שליח של אף אחד. שאלתי אם אתה

מניח שזאת הצעה שלהם.

שר הדתות י. רפאל:

אני מניח, ויש לי יסוד להניח, שהם יתפזרו מרצון ושישאירו גרעין מצומצם במקום אחר, כפי שהממשלה תקבע, במסגרת של מחנה עבודה צבאי. אני לא רואה בזה כל רע, כל כניעה. אני חושב שזה יהיה לכבוד הממשלה, כשאנחנו נצא מפה, וממילא קנית לעצמך שקט. אינני אומר שהם יצהירו שהם חדלים על-ידי כך להתקיים. בוודאי לא נשיג מהם הצהרות שעל-ידי כך הם חדלים להתקיים. הם קיימים. אלא מה? אתה קונה לעצמך שקט. את אינך יודע עדיין לקראת מה אנחנו הולכים. חשקט הזה דרוש לנו, וייתכן שההתפתחויות אצלנו בכלל כל כך מהירות, שתוך כמה חדשים אולי בעצמנו נציע הצעות, אחרי ההתפתחויות הפוליטיות, שצריך לישב. יש לך כל-כך הרבה זרבה התיישבותית? אפשר לשחק בתופעה חיובית כזאת בנוער ביום הזה? אליבא דאמת, זאת התופעה החיובית ביותר שיש לנו בכל המצב המדכא הזה של מה שנעשה ברחוב, מה שקרה בירושלים.

שר האוצר י. רבינוביץ:

חסרים מקומות להתנחלות?

שר הדתות י. רפאל:

לא חסרים מקומות להתנחלות ואני בעד זה שהממשלה תיקבע את התכנית. אין לך ויכוח אתי. אני רק רואה בשימוש בכוח במקרה זה את הרכר הגרוע ביותר, מה שאני מבקש מכם: לא להיחפז בענין זה. תמצאו דרך של מוצא מכובד בשביל הממשלה, ושהם יבואו איכשהו על סיפוקם, והדבר יתחסל. זה מה שרציתי להגיד.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

בהרבה דיונים בממשלה לפעמים יש לך הרגשה שהכל נאמר ואין לך מה להוסיף. אחרי דברי שר המשפטים, שהיטיב לתת ביטוי ולהגדיר את הדברים שאני רציתי לומר, אני מתקשה להשתתף בדיון. יכולתי להסתפק ולומר שאני מסכים עם כל מלה שהוא אמר, ובכל-זאת אני רוצה להעיר מספר הערות:

אתחיל בדבר שולי, באוני ראש הממשלה - כי זה שייך לממשלה כולה, ולסגנון הדיון. אני חושב שזאת הפעם הראשונה יש כאן חידוש. והחידוש הוא שיכול שר בממשלה להתייצב מאחורי מעשה שהוא מזדהה אתו במאה-אחוז - אני מבין אותו - מעשה שהוא בלתי-חוקי ויש בו הפרת מרות הממשלה שבה הוא יושב. שמעתי ברדיו שר שבעצם טוען שאין כאן הפרת חוק; מה שצריך לעשות הוא לשנות את התקנות לשעת חירום ואז אין כאן הפרת חוק. אני רואה את התופעה הזאת כתופעה חמורה מבחינת האחריות הקולקטיבית של הממשלה להחלטותיה. אתם יודעים, חברי הממשלה, שמפלגתי ואני אישית לא פעם בלענו כאן החלטות שמבחינתנו היו קשות ביותר. התנגדנו לשורה שלמה של התנחלויות, וקיבלנו על עצמנו אחריות קולקטיבית להן. אני מוצא לנכון להגיב, כי אינני רוצה לעבור על כך לסדר היום, ורציתי שהערת זו תירשם בפרוטוקול.

הערה:

הערה שניה היא לגבי אופי הקבוצה שנקראת גוש-אמונים. ויאמין לי השר רפאל שאני מעריך מאוד את עמדותיו, כי אני יודע כמה קשה להתייצב במחנה מאחורי החלטות שהממשלה מחליטה, עם כל השקפתנו על יהודה ושומרון. עם כל הכבוד, גם אני רואה את הקבוצה הזאת כקבוצה אידיאליסטית, אם כי יש לא מעט פוליטיקאים די מפוקפקים שמנצלים אותה. זה קיים תמיד. ואני אומר זאת לא מפני שיש לי השקפת עולם חילונית ואינני איש דתי. במה אני רואה את הסכנה? דווקא בחקופה שישדאל נתונה במצב פוליטי מן הקשים והמסובכים ביותר, והיא מצווה לשקול את דרכה שיקול

רציונלי, לא אמונציונלי, לא רגשי, שיקול ריאליסטי, עם רגליים במציאות. ויש לנו קבוצה שמציעה לנו דרך פוליטית ודרך התנהגות אי-רציונלית ומיסטית בהחלט. אני רואה בזה צירוף של אידיאליזם טהור עם סכנה מדינית.

הערה:

שלישית: זה בהחלט איננו דיון על התנחלות. עקרונית, אני תומך, מסכים ונאבק על כך שיש זכות לכל יהודי להתיישב בכל מקום בארץ-ישראל. זאת הציונות שלי. אחרי זה מתחילים השיקולים הפוליטיים. זה לא דיון על התנחלות. זה דיון לדעתי שהוא חשבון-נפש על ציפור הנפש של הממשל הדמוקרטי בישראל. כי מה קורה פה? יש בחברה הישראלית מחלוקת בענין מפת ההתנחלויות. זאת מחלוקת טראגית. היא לא רק מחלוקת בינינו ובין מפד"ל, זאת מחלוקת בתוך המערך, בתוך מפלגת העבודה, בתוך מפ"ם.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

בתוך מפ"ם - לא.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

יש במפ"ם ניואנסים בענין זה. מה שקורה כאן, השר חמר, הוא זה שמנסה קבוצה אחת להכריע במחלוקת שקיימת, לא הכרעה פוליטית, אלא הכרעה של יצירת עובדות בשטח, יצירת עובדות בשטח לא לגבי הערכים, יצירת עובדות בשטח לא לגבי האמריקאים, אלא יצירת עובדות בשטח לגבי ממשלת ישראל, על דבר שהיא צריכה להכריע בו באופן חפשי, בדיון מדיני לגופו של ענין. לכן אני אומר שזה נוגע לציפור הנפש של הממשל הדמוקרטי במדינת-ישראל. איך נכריע בענין התנחלויות? על-ידי כך שמישהו ייצור עובדה לפני שהחלטתי? או שאני אדון על כך לגופו של ענין כשהיה דיון? זאת בעיה. לא על זכות התיישבותנו בכל מקום.

גם אני אינני שש להפעיל כוח. צריך להיות אדם בלתי-אחראי כדי לרוץ להפעיל כוח. אחם תאשימו אותנו, את הממשלה, שנחפזה לפעול? במקרים אחרים, אתה זוכר, חשד פרס, שהחלטנו תוך יומיים ללכת להוריד אותם. עכשיו, תוך שבוע ימים, יש שיקול של הועידה ויש גם שיקול שאולי זה באמת יהיה בלי שימוש בכוח. אתם יכולים לומר שהממשלה לא גילתה סבלנות ואורך-רוח? ובאמת, המתנחלים האלה, או המטיילים האלה, או המפגינים האלה עם הגרעין גילו הבנה למהלך הזה של הממשלה? להיפך: בואו נעשה עוד עובדות, ובית-כנסת וכו', כדי להכביד על הממשלה למנש את זכותה ואת סמכותה.

יש הפרת חוק, ויש התמרדות נגד מרות הממשלה, ובפרהסיה ובהדגש: אנחנו נכניע את הממשלה. לא שמעתם ברדיו? אני שמעתי וראיתי את ההתבטאות שבאמת אמרו שצריך להעמיד את הממשלה על הברכיים. אני חושב שאסור לגלות חולשה. אינני רוצה לומר מה האסוציאציות (כולנו למדנו קצת הסטוריה) שמעוררת ממשלה שברגע כזה מגלה חולשה ולא לוקחת את העניינים בידיים.

אומר לכם בגלוי: אילו ידעתי שייתכן מצב שהממשלה תתכופף בצורה זאת או אחרת - הייתי מעדיף לאשר להם התישבות זו עוד לפני חדשים. היינו יוצאים כממשלה שזאת עמדתה. אבל לומר מה שאמרת, ואת מה שאמר שד הבטחון בכנסת ואת מה שאמר רה"מ בממשלה ובוועידה, ואחרי זה להתכופף בענין זה, לגלות חולשה ולהשאיר אותם שם או לנהל אתם מו"מ - זה אבדן אמינות ממדרגה ראשונה.

שד הדתות י. רפאל:

מה שבלי החלטה - אפשר להחליט.

שד הבריות ו. שם-טוב:

שמעתי כאן את האיומים בשפיכות דמים שחזיה, שאלה לא יתכופפו...

שר הסעד ז. המר:

יש שם אלף איש ויותר...

שר הבריאות ו. שם-טוב:

לכך אני רוצה להגיע. הראשונים שהתחילו באיומים בשפיכות דמים לא היינו אנחנו.

שר הדתות י. רפאל:

הוא לא אמר שזהיה. הוא אמר שזה יכול להביא לשפיכות דמים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

כשמחר יודלף שבעצם הזהירו אותנו שפעולה של הממשלה לממש את זכותה תביא לשפיכות דמים - מישהו מתייצב מאחורי שפיכות הדמים הזאת, כי אין דרך אחרת. אבל לשד בורג אני רוצה לומר: תראה, יש כאן מחנה נוסף, של אידיאליסטים, לא פחות גדולים מאלה שאתה מדבר עליהם, שחושבים שמעשה זה הוא מן החמורים ביותר, שמוביל את מדינת-ישראל למצבים מהקשים ביותר, והוא מתנגד למעשה זה של סבסטיה בכל נפשו. וזה מחנה לא פחות אידיאליסטי. אותו מחנה, כשירגיש שהממשלה איננה עומדת על שלה - גם הוא יגיע למסקנה שצריך לקחת את החוק בידיים; אנחנו נעשה את המלאכה ויתייצב להוריד את ההתיישבות הזאת. אני רוצה לומר לך שאנחנו מחזיקים הפגנה של חברים שלנו כבר שבוע ימים. אל תעשה כך...

שר הסעד ז. המר:

אני מעריך את זה.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אם אתה מודאג מה יהיה אם יורידו אותם - תהיה מודאג איך זה ייראה אם תהיה התנגשות של 1200 עם 1200 אחרים, ול-1200 שלך יבואו 10 אלפים אחרים, ותהיה שפיכות דמים, והממשלה תצטרך להפריד. איזה שם יש לזה? וזה באחת התקופות החמורות ביותר שאנחנו נתונים בה, אחד המאבקים הגדולים ביותר. השר השר, אם אתה טוען - ובצדק - שאנחנו נמצאים במצב חמור ביותר, במצב כזה הדבר החשוב ביותר הוא מרות הממשלה, לא מרד נגד החלטות הממשלה. וזהו נסיון של מרד. אני בהחלט מסכים עם החשואה הזאת: זאת אלטלנה וחסר לנו כנראה בן-גוריון שיראה את הממלכתיות כפי שראה.

ראש הממשלה י. רבין:

סלח לי. חסר הפלמ"ח. כי אילמלא הוא - לא היינו מתגברים על אלטלנה. את זה אני יכול להוכיח.

שר המשטרה ש. הלל:

אז למה פירקו את הפלמ"ח?

שר התחבורה ג. יעקבי:

סוף סוף הגענו לנושא המרכזי.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אני מציע לא לדון בו לפני שחשד אלון חוזר.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

יש דברים שמתפרקים בעצמם, ולא צריך לפרק אותם.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

הגענו לשאלה ההסטורית. אני רוצה לומר, אני בעד כל מאמץ, אם עוד אפשר לעשות משהו, כדי לשכנע שיתפנו בלי להפעיל כוח. הייתי מעריך את זה מאד. אבל בשום פנים לא לפנות אותם כאילו בלי כוח, על-בסיס של פשרה, שלמעשה תמנע מאתנו אפשרות לקיים אותו דיון שנקיים אחרי ה-12 בינואר תחת לחץ ש"הוכטז" שהם יתיישבו בשומרון, כשעוד לא החלטנו שזהיה שם התיישבות. אולי תהיה, אולי לא תהיה. כל מו"מ על פשרה וויתור יתפרש כחולשה, והיפך ממה שאנחנו רוצים להשיג.

לכן, אין לנו דרך, לאחר ביקורו של שר הבטחון שם - ואני מברך אותו על שלא חייב את הממשלה בשום דבר אלא פשוט שמע. אני מציע לעשות מאמץ, אולי אחרון, להציע להם להתפנות; ולא - לפעול בהתאם לסמכותה של הממשלה, ולסלק את הגרעין הזה ואת כל המפגינים מן המקום.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אני סבור שהדיון היום הוא גורלי. אינני יכול לתאר לעצמי את קיום הממשלה לאורך ימים כאשר היא תיכנע לחכתיב של מיעוט, ואינני יכול לתאר לעצמי את עצמי בממשלה שתיכנע לחכתיב. לפני שבוע הציע השר המר התיישבות בשומרון, והוא נשאר בודד, גם חבריו לא הצביעו אתו, אבל אינני רוצה להיכנס לחקרי לב; אין זו השעה להיכנס לכך. עכשיו אנחנו עומדים להטיל על עצמנו את העובדה הזאת כאשר שר אחד בלבד תמך בה.

ראש הממשלה י. רבין:

לא שמעתי שמישהו הציע לאשר ישוב בשומרון, פרט לשר המר.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

הוא דיבר בישיבה הקודמת.

ראש הממשלה י. רבין:

גם בישיבה הזאת.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אומרים שאלה אידיאליסטים. אני פוחד וחרד מפני תנועות אידיאליסטיות כאשר הן במיעוט ועלולות להטיל את מרותן.

שר המטרה ש. הלל:

את חיתתן.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

הן עלולות להטיל את חיתתן על הרוב. אם הן לא אידיאליסטיות - אפשר לטפל בהן. רוב הישובים ברמת-הגולן, כולל רמת-מגשימים, זועקים לכוח אדם משעה שגרעינים, כולל זה שברמת מגשימים מיועד לצאת להתיישבות. אילו לתנועה הזאת לא היו מטרות פוליטיות היה המצב שונה, אבל יש לה מטרות פוליטיות, להכתיב למדינה את הקונצפציה שהם רוצים בה. הם נגד כל נסיגה והם רוצים להכתיב לנו את התורה הזאת על-ידי מעשים. האם אני צריך להתפשר? אני חושב שצריך לעשות הכל כדי לשכנע. מפני שהתפשרנו עד כה הגענו למצב הזה.

שר הבטחון ש. פרס:

איפה התפשרנו?

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

היה גרעין "קשת" שרצה בכוחו למנוע את הנסיגה והפרדת כוחות בסוריה, ואנחנו נתנו להם אפשרות של התנחלות.

שר הבטחון ש. פרס:

זה לא נכון.
גרעין קשת ישב בקונייטרה ופונה והוחלט על מקום אחר, הרבה יותר מערבית מקונייטרה. על כך יש החלטה של ועדת חשבים להתיישבות.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אינני מסכים שנרעינים מסוג זה יכתיבו.

שר הדתות י. רפאל:

אבל פינו אותו.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

ונתנו לו מקום אחר.

שר הדתות י. רפאל:

אתה היית בעד זה.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

היום יש מאחז חמישי בגולן.

ראש הממשלה י. רבין:

אין כבר.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אני שצח על-כך. על ארבעת המאחזים החלטנו לאחר

לחץ מלמטה.

שר הסעד ז. המר:

הייתם מבודדים. כל הממשלה חשבה כך.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

האישור בעופרה ניתן לא על ידינו אלא שר הבטחון

נתן אותו.

ראש הממשלה י. רבין:

שר הבטחון וראש הממשלה.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אנחנו הולכים בדרך הזאת.

שר הבטחון ש. פרס:

אנחנו לא הולכים בשום דרך. כל דבר מובא לפני

הממשלה ובממשלה יש דעות שונות. משיש דיון - מותר לכל אחד להביע דעה.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

נכנעים לעובדות שיוצרים אותן. או שנכנע שר

הבטחון עם ראש הממשלה או שנכנעת הממשלה כולה.

שר הבטחון ש. פרס:

כל אחד נכנע למה שמוצא חן בעיניו. גם אתה נכנע.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אם אנחנו כעת מתפשרים, אנחנו קובעים התפשרות נוספת מחר ויצירת עובדות מחר ומחרתיים במקום זה או במקום אחר. אנחנו התפשרנו. הדבר הזה לא הביא להרגעה, אלא להיפך, להפרת חוק בשושרת. אנחנו לא יכולים לקבל זאת אם אנחנו רוצים לשמור על סמכותה של הממשלה, על אמינותה של הממשלה ועל החוק. לא מיצינו את החוק, כי היינו צריכים לתבוע לדין את מפירי החוק, אבל לא עשינו זאת. מיצינו את החוק במקרים אחרים, כאשר הדבר נגע לשמאל. כאן לא מיצינו את החוק, מכל-מקום לא מההתחלה.

שר המשטרה ש. הלל:

איזו התנחלות לא-חוקית עשה השמאל?

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

הוא לא עשה התנחלות, אלא רק הפגנה.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

הבעיה העומדת לפנינו חמורה למדי אבל לא צריך להפריז בחומרתה. אני סבור, בלי להיכנס לניתוחים היסטוריים, ש"אלטלנה" הייתה חמורה מסבסטיה, ולא להיפך. בזמן אלטלנה לא עמד לא צה"ל ולא משטרה לרשות הממשלה של ישראל. כיום ברגע שהממשלה החליטה שהיא מפעילה משטרה...

ראש הממשלה י. רבין:

בזמן "אלטלנה" כבר היה צה"ל.

שר המשפטים ח. צדוק:

הביצוע אז היה יותר קשה.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

הנסיון ב"אלטלנה" היה יותר חמור. אבל אין זה משנה - ובוה אינני חולק על חברים אחרים - שגם המעשה בסבסטיה הוא מבחן על כוונה של ממשלת ישראל ומבחן למדינה כמדינת חוק או מדינה של "איש הישר בעיניו יעשה", מדינת הפקרות.

אני רוצה לומר דעתי בסוגיה ההתיישבותית. אני בעד הזכות העקרונית של עם ישראל לארץ-ישראל, אבל מתוך שיקול קר - בעד התנזרות ממימוש חלק מן הזכויות. אני בעד התנזרות ממימוש הזכויות במקום שיש אוכלוסיה ערבית צפופה, שם אני בהחלט בעד התנזרות. לכן אני לא מחשיב את מעשה סבסטיה לגופו. על אחת כמה וכמה שאני רואה סכנות במימוש זכויות בדרך פרטיונית תוך התנכרות לממשלה חוקית וקריאת תגר כנגד החוק. גם מי שמחשיב את הנימוקים של חלק מן המתיישבים - מי שמחלם מממשלת ישראל ומי שלא מקבל מרותה, מערער את קיומה של מדינת ישראל ומסייע בימים אלה לאש"פ, ויהיו מניעיו אשר יהיו. זה צריך להיות ברור גם למי שרואה פה מניעים אידיאליסטיים.

אני סבור שהתנחלות זו איננה רצינית. אני רואה אותה כהפגנה אשר עלולה לגרור אותנו לריב אחים ולערער את אשיות הממשל בישראל. אני לא חושב שהיא מוסיפה לנו כוח עמידה. אני חושב שהיא מחלישה אותנו דווקא בימי מבחן קשים. לשד בורג אני רוצה לומר שאת הערעור בחוק פתח גרש אמונים. יחד עם זאת אינני גורס היום הפעלת מלוא העוצמה של צה"ל לאלתר נגד ההתנחלות הזאת. אני לא גורס לעשות זאת מיד. אינני חושב שאנחנו צריכים לוותר על שימוש בכוח לאכיפת החוק. שום ממשלה שלא רוצה להתאבד אסור לה לוותר בסופו של חשבון על שימוש בכוח לאכיפת החוק, אבל אני לא גורס פעולה לאלתר. אני לא יודע אם צריך להיכנס למשא-ומתן. אני חושב שצריך להבהיר למתנחלים שהממשלה לא תאשר את ההתנחלות.

שר הדתות י. רפאל:

לא משא-ומתן ישיר.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

הממשלה לא תשלים עם ההתנחלות ויש כלפי המתנחלים תביעה אחת - להתפנות. אבל צריך להיות גם אורך רוח. היה לנו אורך רוח בשבוע של הועידה ואין הכרח לפעול במלוא העוצמה ביום הראשון לאחר התפזרותה. אני בעד טקטיקות של מצור, טקטיקות של החשה.

ראש הממשלה י. רבין:

בשלב זה לא ברור מי מחיש את מי.

שר הסעד ז. המר:

חמיד זה כך.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אל נהיה מוחשיים.

ראש הממשלה י. רבין:

יש אמנם מחסומים, אבל הם מצליחים להגיע.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

צריך להפעיל את המחסומים.

שר הבטחון ש. פרס:

עברה מכונית משא אחת.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

צריך להפעיל מחסומים, למנוע הבאת מבנים טרומיים וציוד אחר. יש לי הרגשה שבפעולה מהירה אנחנו עלולים להזין את ההפגנה הזאת ולא להביא עליה את הקץ. אינני מציע שנגיד שאנחנו מוותרים על הפעלת כוח במקרה של אכיפת החוק, גם לגופו של ענין כדי לבטא שלא משלימים עם המעשה וגם לשם אכיפת החוק. אני חושב שצריך להפעיל גם אמצעים אחרים כדי שתופעה זו תגווע מאליה. היא לא כל-כך בעלת עוצמה שאנחנו מייחסים לה. אנחנו מזינים אותה בכניסה לעימות שאם נכנסים אליו אי-אפשר לסגת. אם אתה נותן פקודה ואומר: בצע לאלתר, אין נסיגה, עם כל ההתפתחות שתהיה. לי יש קצת אורך רוח, בלי לנקוב בזמן. אני מציע שנטיל על ועדת שרים לטפל בענין ולמצות כל דרך עד שלא תהיה ברירה, אלא להפעיל כוח מלא ושלם של עימות טוטאלי.

שר העבודה מ. ברעם:

לא לעתים קרובות אני משתתף בויכוח מסוג זה. אבל סברתי שהערב אסור לשחוק. אני חושב שלא צריך לעשות להם חיים קלים. אם יש ויכוחים, יכולים חברים לומר: אנחנו מציעים לממשלה להתחשב עם דברים שקרו, אנחנו מציעים שהממשלה תחליט להעלות התיישבות בשומרון - זה לגיטימי, אבל אני מתנגד לכך שהרחוב יקבע את המדיניות של הממשלה. אם אנחנו לא רוצים להגיע לאנרכיה אנחנו צריכים לקבוע שהכנסת והממשלה הם הקובעים. מי שמתעלם מכך מתעלם מיסודות הדמוקרטיה בישראל ובכל מקום בעולם.

בראשית שנות החמישים סברה הממשלה - ויש פה חברי ממשלה שהתנגדו לכך - שלא צריך לתת לגרמנים את האופציה של "רצחת וגם ירשת", והדבר הוכרע בכנסת על חודו של קול אחד או שניים. מפלגה מסויימת ניסתה אז להפעיל כוח בחוץ על-מנת להכביד על הממשלה והכנסת לקבל הכרעה חיובית. לכאורה, היה זה מקרה חמור לפחות כמו ההתיישבות בשומרון. היינו אז כמה שנים אחרי מלחמת העולם, הפצעים היו עדיין פתוחים, והממשלה השתמשה

בכוח, ולא רק הממשלה, אלא היה גם כוח למפלגות אשר מהוות את הקואליציה לקרוא להגנת הדמוקרטיה בישראל. האם חשבנו אז שאסור להתנגד לחוק השילומים? לא. אבל חשבנו שיש רק מקום אחד לכך.

אני רוצה לומר לשד בורג: אנחנו הולכים בשנה הבאה להכרעות לא קלות, גם בתחום הכלכלי, גם בתחום המדיני וגם בתחום הבטחוני. אינני מציע שניתן ידינו לאידיאליזם. גם אידיאליזם פציפיסטי הוא חשוב ויפה, אינני חושב שהוא אידיאל פסול אבל אני לא מציע שבמשטר דמוקרטי ניתן להאמין לאידיאליזם. אני מוכן לתת סימנים רק לרק"ח שלא תחקיים בישראל. האם מישאו רוצה להביא להתנגשות דמים? מי שכיום ישלים עם המעשה צריך להיות מוכן לדברים הרבה יותר חמורים.

נניח שתתגלה אפשרות של משא-ומתן גם לקראת שלום, נניח, אינני בטוח בכך ואיש לא יתקע לידי בענין זה. נכון, יש מי שברור לו שלא יהיה שלום בארץ והמדינה תחיה תמיד על חרבה. אולי זו השקפה נכונה ואולי אמנם נגזר עלינו להיות כך. אינני אומר שהבחורים האלה רוצים להפיל את הממשלה, אבל הם רוצים להכתיב מהלך, שאני לא התייחסתי אליו בממשלה, לא היה דיון על כך.

אני שואל את שד הפנים: מדוע אתה שומר ומקפיד על כך שבנחלה שלך, שאיננה נחלת אבות, בחל-אביב, לא יבנו שלא כדין?

שד החינוך והתרבות א. ידלין:

לא שומרים על-כך.

שד העבודה מ. ברעם:

את זאת מבקרים.

שר הפנים י. בורג:

אם אינני משיב, זה לא אומר שאין לי תשובה.

שר העבודה מ. ברעם:

השר המר טוען שאנחנו לא מנהלים אתם משא-ומתן. מה עשינו בכל הימים האלה? שר הבטחון מנהל משא-ומתן, ואתה מנהל משא-ומתן, ואתה תופס את כל הכותרות. אני מציע שתנסה להשפיע אם אתה, השר המר, יכול להשפיע. מה פירוש הדבר שאתה רוצה מאתנו, שאנחנו נתחייב בפני החברים המתנחלים? אינני רוצה לפגוע בהם. אינני מקבל את הזה כאילו אין איפה להתישב אלא רק באלון מורה. הגליל שומם, הנקודות שלנו בגולן, שאנחנו כל-כך מרבים לדבר עליהן, אנחנו יודעים מה מידת הצפיפות בהן, ויש מקומות פנויים בבקעה.

הם נלחמים על רעיון. יתנו לנו זמן לשיקול דעת ואנחנו נשקול את הדברים לפי הצרכים. אני חושב שראש הממשלה, נוסף למה ששמענו הערב, נתן לזה את הביטוי הנכון. את השאלה האסטרטגית של בטחון מדינת-ישראל צריכים לקבוע המופקדים על כך. אולי שר הבטחון יכול להשפיע ולשכנע אותם שיש מספיק נקודות להתישבות, אבל בשום פנים ואופן לא לרמוז ולא להתחייב שתהיה אלטרנטיבה דווקא בשומרון.

שר הדתות י. רפאל:

הם היו הולכים ליריחו?

שר העבודה מ. ברעם:

מדוע יריחו?

שר הדתות י. רפאל:

אם מדברים על יהודה.

שר העבודה מ. ברעם:

אנחנו צריכים להימנע מעובדות שיתסיסו את הערבים בשטחים. המדיניות שלנו מושחתת על-כך שאנחנו רוצים להחזיק, ככל-האפשר, את הערבים "על אש קטנה" כדי שלא תפרוץ להבה. הויכוח הוא על הדמוקרטיה, על מהותה. יש ברור בכנסת, אם הכנסת תחליט להביע אי-אמון - אין ברירה, אבל שאנחנו שנצטרך להגיע להסכם עם כל שלושים, חמישים, אלף, משביל מה צריך את זה? אם יהיה ברור לגופו של עניין - אחווה את דעתי. הויכוח הוא לא לגופו של עניין, אלא אם יש חוק וסדר במדינה או שכל מי שרוצה יעשה מה שהוא רוצה, ואני נגד זה.

שר האוצר י. רבינוביץ:

לבעיה שלפנינו יש שני אספקטים שלנו, כאנשים פוליטיים, אסור להתעלם מהם. אין לי שום ספק שזו קבוצה של אידיאליסטים עם מוטיבציות אשר לידם הן טהורות ביותר, מהטהורות ביותר.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

לא כולם.

ראש הממשלה י. רבין:

נכון.

שר האוצר י. רבינוביץ:

דרכה של הקבוצה היא דרך של קביעת עובדות פוליטיות בניגוד לממשלת ישראל. מי שרוצה לעטוף את הויכוח פה בעטיפה של תמימות ואומר: ניתן להם להישאר, אלה הם הבחורים, לדעתי מחטיא את

המטרה של הברור מסביב לענין. לאידיאליזם, אם הקבוצה היא אידיאליסטית, יש מספיק סדנים לפעולה במדינת-ישראל. אבל האידיאליזם שלהם מחמצה בשטח מסויים ועל-כך יש ויכוח. אני כאיש פוליטי חייב לראות את התוצאות של הדרך הזאת, שאני רואה אותה כמסוכנת. אני לא רוצה לסגור אפשרויות להסדר, והדרך שלהם מובילה לסגירת אפשרויות להסדר. אם ניכנע - היום זה סבסטיה ומחר אלה מקומות אחרים. הדרך שלהם מובילה למלחמה ודאית. גם אחרת אינני בטוח אם לא תהיה מלחמה, אבל הדרך שלהם מובילה למלחמה ודאית, כי אנחנו לא משאירים, לא לעצמנו ולא לערבים, כל אפשרות של הסדר. הם רוצים בזה, זו המדיניות של ארץ-ישראל חשלה ואסור להתעלם מכך.

ראש הממשלה י. רבין:

הויכוח כרגע הוא לא על התיישבות, אחרת נהפוך את זה לדיון שאסור לעשות כעת.

השר י. רבינוביץ:

כשיש לי דעה אני חייב לומר אותה. אני חושב שמה שאומר הוא רלבנטי לויכוח. אינני רוצה לעטוף את הדברים בעטיפות אחרות, וזה הויכוח. אני חוזר ואומר שהדרך שלהם מובילה למלחמה, לסגירת כל אפשרויות בעתיד להידברות, בשעה שממשלת ישראל שמרה על כך מכל משמר, כל הזמן, בהחלטות, בבירורים פנימיים, בדיונים פנימיים. עד עכשיו היו החלטות איך אנחנו רואים את הדברים. אני רוצה לברוח מרוב ערכי. יש בינינו חברים רבים, ויכולתי להתלות באילן גבוה, בבן-גוריון, שדעה להתפטר מכל השנאים כדי שלא יהיה רוב ערבי אשר יפוצץ את המדינה היהודית. הוא חש זאת בחושים הגדולים שלו.

האנלוגיה המהלכת, שהיה לנו ספר לבן ושאסור היה להתיישב היא, לדעתי, אנלוגיה אשר מרעילה בארות כאילו היינו ממשל זר. עוד מעט יגידו שאנחנו ממשל זר - נלחמנו באנגלים, נילחם בממשלת ישראל, ויש

אספקט אשר נוגע לאמינותה ויציבותה של הממשלה הזאת. הם מערערים את יציבות הממשל במדינת-ישראל אולי בתקופה הקשה ביותר. לדעתי זו התגרות בלתי-פוסקת. אני מציע שכל מי שיש לו השפעה על הקבוצה הזאת כדי למנוע סיכונים ואולי חלילה גם שפיכות דמים - יראה חובה לעצמו לנסות להשפיע עליה כדי שישמרו וישמרו לחוקי ישראל. מי שאיננו שומר על חוק המדינה תובע, לדעתי, ועושה לערעורה של הממשלה הזאת.

ראש הממשלה י. רבין :

אני מבקש שלא נכנס לשאלה סובסטנטיבית של כן שומרון או לא שומרון.

שר המטרה ש. הלל :

נדמה לי שכל אחד בארץ יודע שמחקיים הערב דיון בממשלה, וגם הודיעו על כך.

ראש הממשלה י. רבין :

מי הודיע?

שר המטרה ש. הלל :

ברדיו. לפי דעתי אין לממשלה מפלט אלא לתת, בסיומה של הישיבה, תשובה ברורה גם ליושבים שם וגם לעם ישראל, אם היא מקבלת את הענין או לא. אני רואה את חומרת המעשה בכך שמדובר בנושא שהוא בתחום סמכותה של הממשלה בלבד. לא פעם דנו בשאלה אם מותר לממשלה להיכנס לתחום של סכסוכי עבודה או לא. אבל התחום של ההתנחלות הוא בסמכותה של הממשלה ולכן אין כאן שאלת שוליים באיזה שלב ובאיזה אופן מותר להיכנס לסכסוך עבודה או לא, או שהממשלה קובעת שנושא זה איננו בתחום סמכותה. אינני נבהל מדבריו של השר רוזן שיש השפעה מלמטה. השאלה היא אם הממשלה אומרת וקובעת שההחלטות בתחום ההתנחלות הן בתחום

סמכותה או לא. היו מקרים שאנשים רצו ליטול לעצמם יוזמה במלחמה בטרור ואנחנו עצרנו אותם והעמדנו אותם לדין. אמרנו שאיננו מוכנים שקבוצות של אנשים יעשו דין לעצמם וקבענו שניהול המלחמה בטרור הוא בסמכותה הבלעדית של הממשלה. גם בזמן שלא היתה לנו תשובה בענין הטרור חשבנו שצריך לקבוע את הדברים בצורה חד-משמעית.

אני מקבל את הדברים שמדובר בהפגנה. בעבר השתמשנו בכוח לפיזור הפגנות. השאלה אם לקיים מסיבה לקיסנינג'ר או לא לקיים אותה איננה יותר גורלית מהמקרה הנדון וכאשר התעוררה שאלה אם להפעיל כוח - הפעלנו כוח, אם כי ידועה דעתי להסכם שהושג - לא הסכמתי לו.

אני סבור שאין לנו ברירה אלא לומר, ביחס למקרה הנדון, שאין להעלות על הדעת שאפשר יהיה להשלים עם התופעה הזאת. אינני אומר שהיום צריך להפעיל את מלוא הכוח, בהחלט לא. החשובה למצבים כאלה היא לא באלות שלופות. יחד עם זאת יש לי טענה שלא הפעלנו את החוק לגבי חלק מן האנשים. אני חושב שצריך לקחת קבוצה של כעשרים איש, ואת הרב לוינגר בתוכה, שהוא שור מועד, כי אין הפגנה שהוא לא משתתף בה, ולהעמידם לדין. מדוע לא נביא את הרב לוינגר לבית-המשפט ונבקש צו מעצר נגדו? הוא עבר 18 עבירות.

אינני חושב שאנחנו צריכים לקחת חיילים לפיזור. אני מציע שנטפל בצורה אינדיבידואלית באלה המהווים את המרכז. יש לנו לשם כך הכוח של החוק. אני מציע שלגבי חלק מן האנשים נפעיל את הדין של בתי-המשפט שלנו. אנחנו צריכים להחליט שאנחנו לא מוכנים לקבל את הענין כעובדה מוגמרת. יחד עם זאת אינני חושב שצריך לאסוף את כל הכוחות שלנו להסתערות. במקום להפעיל כוח אני מציע לקחת מספר אנשים ולהעמיד אותם לדין על הפרת הסדר ופגיעה בבטחון המדינה. צריך לזכור שאנחנו עלולים להיות נאלצים להפעיל מחר או מחרתיים אותו חוק של המדינה ואותן סמכויות שלנו לגבי ערבים. כיצד נופיע

בקרב הציבור הערבי בשטחים, ואינני מדבר על ערביי ישראל, כאשר אין לנו הכוח להפעיל סמכותנו במקרים אחרים? אין ספק שדרך הביצוע צריכה להיות שקולה וזהירה כדי לפעול כריש גלי נגד מפירי החוק ולהעמיד אותם לפני בית-המשפט. לפי דעתי, אין דרך אחרת לטפל במקרה זה, אלא בעשדים-שלושים איש שהם הגורמים העיקריים למצב שנוצר, ולהעמידם לדין. אם בית-המשפט ישזור אותם - זה דבר אחר. ברור שאנחנו צריכים לסגור את המצב. אני אומר את הדברים האלה ללא קשר לבעיות ההתנחלות, וחברי הממשלה יודעים את דעתי בענין ההתנחלות. אני חושב שצריכה להיות תשובה ברורה של הממשלה כיצד היא מתייחסת לענין זה.

שר התחבורה ג. יעקבי:

אני סבור שלא יכולה להיות התפשרות עם החוק והסדר הציבורי, כי בלי זה אי-אפשר לקיים מדינה מתוקנת ודמוקרטית המושתתת על כללים אחידים לכל אזרחי המדינה. אני מציע לכמה מן החברים שהפליגו להפלגות היסטוריות, שלא נפליג אליהן משום שאין הדבר מסייע להבהרת הנושא, אלא הוא עלול לערפל אותו ולגרום להתלהטות יתר סביב נושא שיש לו משמעות ממדרגה עליונה ביותר.

אני לא ממעיט מהנושא העומד לדיון ויעמוד לפני הממשלה כשהיא תבוא להחליט על התיישבות. אני מציע להבחין, ואני אומר זאת לשדים המר ורפאל, כדאי להבחין בין המוטיבציה האישית של רוב הציבור הזה, ואני מאמין שהמוטיבציה האישית היא כנה וחיוכית, אני מאמין שרוב הציבור הוא אידיאליסטי המאמין במה שהוא עושה, ואומר זאת: אפשר לבוא לומר לו: נציע לכם קרקע ברמת הגולן או בכפר תעשייתי באיזור תפן, אבל מה לעשות שהציבור הזה מונע על-ידי תפיסה אידיאולוגית אידיאליסטית...

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

בערבון מוגבל.

שר התחבורה ג. יעקבי :

אני אומר את דעתי.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב :

האידאולוגיה שלהם מוגבלת לשומרון. הם יהיו מוכנים להתנחל גם על-ידי טופס.

שר התחבורה ג. יעקבי :

כל אידאליזם הוא כזה. הורי עלו על הקרקע בכפר-ויחקין ולא עלו על הקרקע ב"מעברות" משום שהם רצו להיות חברי מושב. אי-אפשר לומר שזשום שאתה אידאליסט אתה צריך לעשות מה שאני חושב שפלורליסט צריך לעשות. האידאליסט מונע ליעדים מסויימים, יעדים מסויימים מדברים אל לבו ואחרים אינם מדברים אל לבו. בכך שנאמר להם ללכת לחפן, זה לא יהפוך אותם לאידאליסטים של תפן. הם רוצים את שומרון והענין הזה תופס אותם מבחינה נפשית והכרתית ומניע אותם.

יחד עם זאת אני מציע להבחין בין המישור האישי, שיכול להיות טהור ביותר, ואני מאמין שרובם מונעים על-ידי תפיסה טהורה, ובין המעצמות הקולקטיבית של המעשה. בענין זה מוכרח להיות הבחנה והבחנה זו אומרת שהם לא יכולים להיות בסבסטיה כי מעשה זה נוגד כמה עיקרים יסודיים בתפיסה הדמוקרטית שלנו ובתפיסת החוק של ישראל.

אני מסכים עם מה שאמר חשד ירליין, שזה יובהר, אבל מכאן ואילך הדרך של הטיפול על-בסיס התפיסה העקרונית הזאת - שאני שלם אתה לחלוטין - הדרך חייבת להיות בניחותא תוך נסיון לפחות להימנע מעימות פיסי, תוך נסיון בלי לסטות מן העקרון הזה ימינה או שמאלה. אם העקרון הזה מוסכם על הממשלה, האחריות להגשמתו ודרך הגשמתו תוטל על קבוצת חשדים שעסקה בנושא זה גם היום.

שר החקלאות ושר התקשורת א. און:

ההסיטוריה שלי לא כל-כך רחוקה. חברים הזכירו כאן את "אלטלנה", ולי מספיקה קרית-ארבע. לא הייתי אז חבר בממשלה אבל כחבר במפלגה שאלתי אז וגם היום אני תמה ותוהה על הדרך שבה נעשו הדברים. אני מרגיש שזו קרית-ארבע מספר 2. נעשה עוול לעצמנו אם ניתן להוביל אותנו באותה צורה. כך אי-אפשר להמשיך, כך אי-אפשר לעבוד, כך אי-אפשר לשלוט. אני תמה ואני שואל את ראש הממשלה: האם רשאי חבר ממשלה לבקר במקום כזה כשאנשים יושבים שם בניגוד להחלטת הממשלה? יש בערבה ישוב - עיר אובות - שלא קיבל הכרה של המוסדות המיישבים ואני נמנע לבקר בו.

שר הפנים י. בורג:

ביקרתי ולא עלה על דעתי שאינני רשאי לכך.

ראש הממשלה י. רבין:

היו שם שני שדים.

שר החקלאות ושר התקשורת א. און:

אני שואל שלא על-מנת להתגרות. אני שואל מפני שאני יודע שיש קבוצה של בני מושבים שלא מצאה את מקומה באחד מהמושבים בפיתוח רפיח והם הולכים ליצור עובדה בפיתוח. אני יודע שיש מצב כזה. מדובר בשכנים שלי, בחברים שלי, בבן שלי.

שר הבטחון ש. פרס:

מדוע אינם פונים ומבקשים?

שר החקלאות ושר התקשורת א. און:

הם מבקשים אבל אין מקום. הם רוצים דווקא בפיתוח רפיח. מה יהיה אם תיווצר עובדה, האם אני רשאי או לא רשאי לבקר שם?

צדק מי שהעיר בענין "קשת". זו אמת. אנחנו נכנענו בענין "קשת" אם כי האנשים לא התיישבו במקום שדצו, אבל נכנענו להם. זו האמת ואסור לשטש אותה. הוזהרתי אז ואני מזהיר שוב שיכול להיות מצב דומה לא רק בהתיישבות עירונית, אלא בהתיישבות חקלאית. אין לי ספק שיש להם מטרה אחת בלבד: ליצור עובדה. אני מוכן לקבל את ההצעה שצוות שרים ינהל את המשא-ומתן והדרך לפינויים אבל אני מתנגד שנבטיח להם משהו לפני הפינוי. קודם כל שיתפנו ואחר-כך יכולה לבוא הצעה. עד כה לא התנגדתי למה שגד הבטחון הציע. אבל לא יכול להיות מצב שהם יאמרו: אנחנו פה ולא זזים, זה מצב שלא יכול להיות ואם הוא יהיה, לדעתי הממשלה תצטרך להתפטר.

שר הבטחון ש. פרס:

אם הם ישמעו זאת - לא יזוזו.

השר י. גלילי:

אני מוותר על רשות הדיבור ואני רוצה להציע שהממשלה מחליטה שהמדיניות שלה, כפי שהחליטה בשעתו, שהתיישבות בשטחים נעשית אך ורק על-פי החלטות הממשלה, וכפי שהוסברה בכנסת על-ידי ראש הממשלה, המדיניות הזאת עומדת בתוקפה. אני לא בעד זה שזהיה ועדת שרים. אני לא מביע אי-אמון בשליחים שלנו שטיפלו בכל הפעמים הקודמות. אם ראש הממשלה רוצה להתייעץ - יתייעץ עם מי שהוא רוצה. ראש הממשלה ושר הבטחון מוסמכים על הביצוע, כבעבר כן עכשיו. אני נגד כל החלטה חדשה.

שר העבודה מ. ברעם:

מה פירוש הדבר?

השר י. גלילי:

שבשטחים מתיישבים אך ורק לפי החלטות הממשלה ולא בניגוד להן, על-פי התקדימים הקודמים. אין אני רוצה להסתבך בהחלטות חדשות.

החלטה זו מסמיכה את ראש הממשלה ושר הבטחון לפעול. אם תהיה לראש הממשלה ושר הבטחון, היפוטטית, הצעה החורגת מהמדיניות של הממשלה - חוקה עליהם שיביאו אותה להחלטת הממשלה. אסור להחליש את המדיניות הזאת ואת הסמכות הזאת. היה דיון בממשלה, נשמעו דעות שונות, אם תהיינה הצעות שונות נצטרך להעמיד אותן למניין. אינני רואה כל סיבה לשנות מן המדיניות הקודמת או להעניק סמכויות חדשות או לצרף למוסמכים שרים נוספים. ראש הממשלה ושר הבטחון ישתמשו בהצעות של הממשלה לפעול.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

לנהל משא-ומתן על פשרות?

שר הבטחון ש. פרס:

איש מאתנו לא הציע לחשאר בסבסטיה.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אני מרעה לעצמי לצטט את בן-גוריון: לקחתי אותו לסיור בסיני וקיבלתי ממנו אחר-כך מכתב שבין היתר נאמר בו: "לא שמחתי לראות את הישובים החדשים בסיני, וכי גמרנו ליישב את הנגב?".

ראש הממשלה י. רבין:

אין לי ספק שיהיה משגה לסחוב את הדבר יתר על המידה, כי ככל שהעניין נמשך הוא מחדד ומחריף ויוצר קיטוב, עם כל הסכנות הכרוכות בקיטוב בטיפול במאטריה הזאת. דבר שני: אני מתנגד שנעשה איזה שהם הסדרים מתחת לשולחן. הכל צריך להיות גלוי, ברור וידוע, מה שחזלית הממשלה. נאמר להם ונאמר בפומבי: שום הבטחות על תנאי ודברים מסוג כזה. מוטב לומר את מה שמסכימים או לא מסכימים ולא ליצור מציאות של טשטוש דברים, העלמת דברים ופרשנות לדברים.

דבר שלישי: יש פה נסיון לכפות מדיניות הנוגדת את מדיניות הממשלה. זו תמצית הבעיה. בשום פנים ואופן אסור לקבל כל דבר שיש בו משום התחייבות או שצנן של התחייבות לשינוי במדיניות הממשלה בתוקף המציאות שנתרחשה. הגמישות שיכולה להינתן, לדעתי, היא רק בנושא של הקלת חריפות ההתנגשות. כלומר, לפי הערכתי, והלוואי ואחבדה, אם נגיע לשימוש בכוח, אם יהיה פינוי בכוח - זה יהיה פינוי בכוח שלא הכרענו אותו קודם לכן ומוטב שנראה את הדברים שעה אחת קודם. אני מאמין שזה"ל יתגבר אבל אני לא יודע באיזה קשיים ואיזה תופעות תתגלנה.

כלי לעשות אנלוגיות היסטוריות, כשהיתה אנלוגיה אחת היסטורית אני יודע מה היה. גם כשהיתה אנלוגיה היסטורית עם למעלה מ-20 הרוגים, אני לא זוכר שהעמידו את בגין לדין כדי למצות את הדין, כי היה שיקול של כן או לא וכנראה שהחליטו שלא. בדברים האלה אי-אפשר ללכת רק בדפוסים מכניים, ואז היו הרוגים. לכן עקרון אחד צריך להיות בסיכום: תהיה מה שתהיה הטקטיקה, לצמצם או להימנע משימוש בכוח, דבר אחד אסור לעשות: לתת להם לכפות את דעתם כנגד מדיניות הממשלה, מה זאת אומרת: להסכים לפתרון שיש בו התחייבות לשוב קבע בשומרון. אני מקוה שמובן מה שאני אומר. זה אסור. לא במקרה, כשדנו ארבעת השרים אמרנו שהנושא יועלה לדיון תוך חודשיים-שלושה. ואני לא מציע לקיים את הדיון הזה לפני-כן, משיקולים אחרים. זו היתה נקודת המוצא העיקרית: שום התחייבות לשוב קבע בשומרון בטרם החלטת הממשלה, אבל איך להימנע משימוש בכוח ומה דרוש לזה - זו שאלה אחרת. כל זמן שאין התחייבות לשוב קבע או לקבלת העקרון של ישוב בשומרון, המעשה שנעשה הוא דבר שאסור לקבלו, כי תמצית המאבק הביא כפיית המדיניות של ישוב בשומרון. אם זה מוסכם במסגרת זו, כדי שלא תהיינה אי-הבנות אחר-כך, על-בסיס זה אני בעד ההצעה של השר גלילי.

שר המשפטים ח. צדוק:

הייתי מוכן לקבל את הצעתו של השר גלילי, אבל אינני יכול לקבל אותה אחרי דברי ראש הממשלה. התוכן של הדברים שנאמרו מסביב לשולחן לא היה שום התחייבות להתיישבות קבע בשומרון. התוכן היה שום התחייבות לפני הפינוי. זה מה שנאמר. חשבתי, וקיבלתי את ההצעה של השר גלילי, מפני שהצעתו חוזרת על המדיניות הנוכחית. גם אני חושב שלא צריך להקים צוות של שרים. יש שרים אחראים. אין שום טענה כלפיהם. הם מוסמכים וחייבים לפעול במסגרת החלטות הממשלה ובמסגרת של כמעט קונצנזוס שהיה מסביב לשולחן. הדעות שהושמעו לא היו שום התחייבות, אלא שום התחייבות בטרם פינוי.

שר הפנים י. בורג:

לא כולם דיברו באותו סגנון, אלא בתוך קשת של אפשרויות היו שאמרו התיישבות - לא, מחנה - אולי כן. ראש הממשלה לא אמר מה מוקדם ומה מאוחר ואילו שר המשפטים קובע מה מוקדם ומה מאוחר בשעה שראש הממשלה סתם ולא פרש.

שר הבטחון ש. פרס:

אני בעד הצעתו של השר גלילי. אמרנו למתנחלים: תתפנו ונשזעזע מכם הצעות. מה שהשר גלילי אומר זה מספיק. לא צריך להחריף את העניין. נדמה לי שהרוב בממשלה נגד ההתנחלות בסבסטיה, וגם אני. אני לא העליתי את הנושא של הצבא. הצבא ימלא כל פקודה. לפי דעתי צריך לומר למתנחלים: תתפנו. אינני חושב שצריך לקבל החלטות יותר מפורטות מההצעה שהובאה על-ידי השר גלילי, כי צריך לאפשר פתחים במשא-ומתן, להידברות ולניווט. אני מצטרף לדעתו של ראש הממשלה, שכל מה שנציע - נציע לאור היום. וכאמור, צריך לקבל את מה שאמר השר גלילי.

שר המשפטים ח. צדוק:

אני מסכים.

היועץ המשפטי לממשלה א. ברק:

הדיון עד כה נסב על הפיגוי. על כך לא הבעתי דעתי, כי נקודה זו לא נוגעת לי. השאלה הנוגעת לי היא ענין ההעמדה לדין. אנשים אלה עוברים עבירות בשטחים ובמדינת-ישראל. ראש הממשלה ציין שבגין לא הועמד בזמנו לדין. אינני יודע מה היה השיקול. מכל-מקום, מה שנוגע להעמדה לדין, זה ענין שלי ואני אפעל כפי שצריך.

ראש הממשלה י. רבין:

זה לא ענין להחלטת הממשלה.

שר הדתות י. רפאל:

אני מוכן להצטרף לכל ההצעות עם ההסברה הנכונה של ראש הממשלה, ששם דגש על העיקר, ואני לא רוצה להיכנס לפירושים. הוא שם את הדגש בנקודה העקרית: מה צריך למנוע, והפירוש שלא יהיה שימוש בכוח.

ראש הממשלה י. רבין:

זאת לא אמרתי. אמרתי שאני מפריד בין שני מישורים. בין המישור העקרוני של יהרג ולא יעבור...

השר י. גלילי:

מי שמוותר על שימוש בכוח אומר שלא יהיה פתרון.

שר הבטחון ש. פרס:

המורשת של הממשלה נשמרת על-ידי ליכודה. יש דעות שונות סביב השולחן. אנחנו עושים מאמץ כדי להגיע לדעה מלוכדת, כי כל שבר רק

יקשה עלינו ועל המתנחלים. אני מציע לשד רפאל להצטרף להצעתו של השד גלילי.

שד הדתות י. רפאל:

אני מציע:

א) הממשלה חוזרת על עמדתה שאין לייסד ישובים מעבר לקו הירוק ללא אישור מוקדם של הממשלה. (ב) בבוא המועד תדון הממשלה על מפת ההתנחלות החדשה. ג) הממשלה מטילה על ראש הממשלה לקבוע דרכים נאותות לפיזור ההפגנה בסבסטיה ולדאוג לישובו של גרעין המתנחלים במקום אחר באיזור.

שד התחבורה ג. יעקבי:

כלי "באיזור".

שד הסעד ז. המר:

נאמר כאן שאנחנו צריכים להחליט החלטה ברורה מעל לשולחן. לאחר כל ההסברים לא ברור לי מה מחליטים. אי-אפשר מצד אחד לומר שהדברים צריכים להיות ברורים ומצד שני לעשות דברים לא ברורים. אי-אפשר לומר: אני רוצה דבר ברור אבל להציע דבר לא ברור. דבריו של ראש הממשלה נראו לי בראייה ראשונה, והראיה שחשד צדוק קפץ נגדם.

שד המשפטים ח. צדוק:

אני לא קפצתי. אני דיברתי.

שד הסעד ז. המר:

אני מבקש להבהיר את ההחלטה.

שד הבריאות ו. שם-טוב:

אם יבהירו אותה - אתה תתנגד לה.

שר הסעד ז. המר :

אתן לך את התענוג.

חשר י. גלילי :

אני רוצה שיהיה ברור שההצעה שלי איננה מוציאה מן המגין אפשרות של הפעלת הסמכות של הממשלה לפינוי האנשים מסכסטיה כדרך שהדבר נעשה בפעמים קודמות. זה חייב להיות ברור.

שר התחבורה ג. יעקבי :

היא לא מוציאה מכלל אפשרות אבל לא בהכרח מביאה לכך.

חשר י. גלילי :

מיותר לומר שהיינו מעדיפים התפנות שלהם ללא שימוש בכוח, על-מנת למנוע תוצאות שאיננו רוצים בהן. מעבר לזה הסמכות נתונה בידי ראש הממשלה ושר הבטחון, ואני מציע להעמיד כאן נקודה, מתוך הנחה שאם ראש הממשלה ושר הבטחון יעריכו שיש פתרון שהוא מנוגד להחלטות הממשלה - יביאו את זה לממשלה. אם הם יעריכו שהפתרון איננו מנוגד - יבצעו אותו.

שר הסעד ז. המר :

אני מציע שיאמר שהמתנחלים לא יגורשו בכוח

על-ידי צה"ל.

ראש הממשלה י. רבין :

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חשר גלילי. בעד הצעתו של חשר המר אין ארבעה קולות והיא לא תועמד להצבעה. הוא הדין לגבי הצעתו של חשר רפאל.

שר התחבורה ג. יעקבי :

אחרי הישיבה הקודמת של הממשלה נתגלתה תופעה, שמספר שרים התראיינו באמצעי התקשורת בטרם מזכיר הממשלה מסר את ההודעה על החלטת הממשלה. כתוצאה מכך נגרם נזק חמור לממשלה ולדרך שבה היא סיכמה את עמדותיה. אם תופעה זו תימשך, רוב השרים שלא נהגו כך יצטרכו לנהוג כך בעתיד.

ראש הממשלה י. רבין :

אני מבקש שאת ההודעה על ישיבת הממשלה ימסור רק מזכיר הממשלה ושהיה לפחות התאפקות עד מחר בהתבטאויותיהם של השרים.

מחליטים :

(ב-15 קולות)

(א) עומדת בתוקפה המדיניות של ממשלת ישראל לפיה מותרת התנחלות אך ורק על-פי החלטות הממשלה.

(ב) ראש הממשלה ושר הבטחון מוסמכים, כבעבר, לבצע מדיניות זו.

(3 קולות בעד הצעה שנחמקים לא יגורשו בכוח על-ידי צה"ל;
3 קולות בעד הצעה לקבוע דרכים נאותות לפיזור ההפגנה בסבסטיה ולדאוג ליישב גרעין המחמקים במקום אחר באזור).

264.

נסיעות שדיםמ ח ל י ט י מ :

- (א) לאשר את נסיעת שר המשפטים לארצות-הברית, בשליחות מפעל מלווה העצמאות והפיתוח, למשך כשבועיים, החל ביום ז' בטבת תשל"ו - 11 בדצמבר 1975.
- ראש הממשלה ימלא את מקום שר המשפטים בעת העדרו מהארץ.
- (ב) לאשר את נסיעת שר הבטחון לארצות-הברית, בשליחות המגבית, למשך חמישה ימים, החל ביום ה' בטבת תשל"ו - 12 בדצמבר 1975.
- ראש הממשלה ימלא את מקום שר הבטחון בעת העדרו מהארץ.

265.

מכירות נשקראש הממשלה י. רבין :מ ח ל י ט י מ :

- (א) לאשר מכירת 200 אקדחים 9 מ"מ לחברה ההולנדית באמסטרדם, על-ידי חברת להב העוסקת ביבוא ויצוא נשק לגורמים פרטיים. ערך המכירה הוא 25,129 דולר ומשרד החוץ מסכים לביצועה.

- (ב) לאשר מכירת 1,500 תת-מקלעים מסוג "עוזי" לג'נדרמריה הבלגית. ערך המכירה הוא 150,000 דולר ומשרד החוץ מסכים לביצועה.

מ ח ל י ט י ם :

- (א) לאשר מכירת 200 אקדחים 9 מ"מ לחברה ההולנדית באמסטרדם, על-ידי חברת להב העוסקת ביבוא ויצוא נשק לגורמים פרטיים.

- (ב) לאשר מכירת 1,500 תת-מקלעים מסוג "עוזי" לג'נדרמריה הבלגית.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה (בשעה 21:15)